

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 014 (7182)

"Azərbaycanın regionda artan nüfuzu Rusiya rəhbərliyini narahat edir"

9

Davos Forumu - Azərbaycan üçün mühüm əməkdaşlıq platforması!

2

Azərbaycan Prezidentinin Davos Forumunda verdiyi açıqlamalar hər zaman dünyada diqqətlə izlənilib və böyük müzakirələr yaradıb

SƏS

25 yanvar 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Sülh naminə güzəşt, yoxsa...?

13

Daşaltı əməliyyatından 33 il ötür

12

"Sosial media" cəfəngiyyəti: malı mala qatmayın

8

Ən çox hansı mövzuda film və seriallara ehtiyac var?

9

"Obyektlərdə yanğın təhlükəsizliyi tədbirləri işlənilib hazırlanmalıdır"

11

Bu sığorta növünə maraq azalır..

16

Davos Forumu - Azərbaycan üçün mühüm əməkdaşlıq platforması!

Azərbaycan Prezidentinin Davos Forumunda verdiyi açıqlamalar hər zaman dünyada diqqətlə izlənilib və böyük müzakirələr yaradıb

baxımdan Azərbaycan dünyanın diqqət mərkəzində olan ölkələrindən biridir. Qarabağın azadlığından, ölkəmizin suverenliyinin təbii olaraq sonra bu diqqət daha da artır. Hazırda bir çox ölkələr Qarabağda həyata keçirilən yenidənqurma və abadlıq işlərinə qoşulublar. Azərbaycan realitətlərinin, ölkəmizin potensialının daha detallı təqdimatı üçün Davos Forumu ciddi tribunallardan biridir. Bu Forum təkəcə iqtisadi əhəmiyyətə malik deyil, həm də böyük siyasəti əhəmiyyətə malikdir. Bu nöqtəyə nəzərdən Davos Forumunda müzakirələr, təqdimatlar, bəyanatlar üçün mükəmməl, vacib tribunadır, platformadır. Azərbaycan bu platformadan maksimum yararlanmağa çalışır.

Azərbaycan Prezidentinin Davos Forumunda verdiyi açıqlamalar hər zaman dünyada diqqətlə izlənilib və böyük müzakirələr yaradıb. Davos İqtisadi Forumu yeni dünya düzəni formalaşdığı, yeni qaydalar müəyyənləşdiyi bir dövrdə iqtisadi platforma kimi xarakterizə edilir. Bu dövrdə Azərbaycan ölkəyə daha çox xarici investisiyanın cəlbində maraqlıdır və hesab edirik ki, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin bu forumda keçirdiyi və keçirəcəyi müzakirələr qısa zamanda böyük şirkətlərin Azərbaycana gəlişi ilə nəticələnecek.

Forumun ilk və ikinci günündə (20 və 21 yanvar) Prezident İlham Əliyev Davosda CGTN (China Global Television Network) telekanalına müsahibə verib, "OliverWyman Group" şirkətinin Baş icraçı direktoru Nik Studer ilə görüşüb. Nik Studer "OliverWyman Group" şirkətinin beynəlxalq strateji idarəedici şirkət olaraq ölkəmizdə müxtəlif qurumlarla mümkün əməkdaşlıq istiqamətlərinə toxunub, Azərbaycanın iqtisadi transformasiya prosesinin, sığorta, maliyyə bazarının müxtəlif istiqamətlərinin inkişafı, enerji sektorunda, o cümlədən ənənəvi və yaşıl enerji sahələrində həyata keçirilən layihələrə, kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracına, bölgədə yeni ticarət imkanlarını əhatə etməklə dəyər zəncirinin lokallaşdırılmasına maraq göstərdiklərini qeyd edib.

Dövlətimizin başçısı şirkətin Azərbaycana marağını dəstəkləyərək, ölkəmizin müvafiq qurumları ilə "OliverWyman Group" arasında əməkdaşlığın qurulması məsələlərinə toxunub. Azərbaycan Prezident yanvarın 21-də həmçinin, Davosda qarşı tərəfin müraciəti əsasında Latviya Respublikasının Prezidenti Edgars Rinkeviçs ilə görüşüb. Bu günlərdə çoxsaylı görüşlər keçiriləcək və mühüm nəticələr əldə olunması da şübhəsizdir.

Ayşən Vəli

“Yaşadığımız həftənin önəmli hadisələrindən biri də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin İsveçrədə keçirilən ənənəvi Dünya İqtisadi Forumunun illik toplantısında iştirakı və bu səfər çərçivəsində keçirdiyi mühüm görüşlərdir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında siyasi şərhçi Elşad Məmmədli deyib.

Onun sözlərinə görə, bellidir ki, bu forumun hər il keçirilməsində əsas məqsəd dövlət

lən və hökumət rəhbərlərinin, beynəlxalq qurumların, iş və elm adamlarının, nüfuzlu siyasətçilərin, iqtisadçıların müzakirəsini və qarşılıqlı əməkdaşlıqları təşkil etməkdir: “Azərbaycan sürətli inkişafda olan ölkələrdən biri kimi, bu platformadan da maksimum yararlanır. Beynəlxalq aləmlə əməkdaşlığın, investisiya cəlbinin yüksəlməsində, əlaqələrin möhkəmləndirilməsində ölkə rəhbərliyinin Davos Forumunda davamlı iştirakının mühüm rolu var.

Bilirsiniz ki, həm siyasəti, həm də iqtisadi

Azərbaycan-Pakistan Hökumətlərarası Birgə Komissiyasının VIII iclasında iştirak etmək məqsədilə Komissiyanın həmsədri, müdafiə sənayesi naziri Vüqar Mustafayevin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan nümayəndə heyəti Pakistanda rəsmi səfərdədir.

Pakistan Prezidenti: “Dost və qardaş ölkələrimiz bir çox sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edir”

Müdafiə Sənayesi Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, yanvarın 23-də Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Asif Əli Zərdari müdafiə sənayesi naziri V.Mustafayev ilə görüşüb. Görüşdə Komissiyanın üzvləri - xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov, iqtisadiyyat nazirinin müavini Səməd Bəşirli, energetika nazirinin müavini Kamal Abbasov, elm və təhsil nazirinin müavini Həsən Həsənli, Azərbaycanın Pakistandakı səfiri Xəzər Fərhadov iştirak ediblər.

Pakistan Prezidenti görüşdə dost və qardaş ölkələrimizin bir çox sahələrdə uğurla əməkdaşlıq etdiyini vurğulayıb. Pakistanın və Azərbaycanın mənafelərinin təmin olunmasına layiqli töhfələrini verən Birgə Komissiyanın fəaliyyətinə uğurlar arzulayıb.

Nazir V.Mustafayev Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Pakistan Prezidentinə və xalqına səmimi salamlarını və ən xoş arzularını çatdırıb. Nazir Hökumətlərarası Birgə Komissiyanın fəaliyyəti barədə məlumat verərək, bu təsisatın Azərbaycan və Pakistan arasında çoxşaxəli əməkdaşlığın inkişafında, müştərək məqsədlərin real nəticələrə çevrilməsinin təmin edilməsində mühüm rol oynadığını bildirib.

V.Mustafayev Birgə Komissiya vasitəsilə qəbul olunan qərarların və əldə edilən razılaşmaların gələcəkdə ölkələrimiz arasındakı tərəfdaşlıq münasibətlərinin daha da genişləndirilməsinə xidmət edəcəyini vurğulayıb.

Görüşdə maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Avropalı siyasətçilər prezident Donald Trampın şanssız olduğunu deyirlər. Amma ABŞ prezidenti Rusiya hakimiyyətinə müraciətində onları Rusiya Federasiyası vətəndaşlarına sevgisini və Vladimir Putinə hörmətini təmin edərək, onları danışıqlar masası arxasına oturmağa və Ukrayna ilə münacişəni dərhal dayandırmağa çağırıb. Əks halda Tramp Rusiyanın ABŞ-a tədarük etdiyi bütün mallara məhdudiyətlər tətbiq edəcəyini və ya sərtləşdirəcəyini vəd edib. Amerika prezidenti növbəti dəfə seçkiqabağı bəyanatını təkrarlayıb: onun dövründə belə münacişə ümumiyyətlə baş verməzdi.

Eyni zamanda "The Wall Street Journal" (WSJ) Trampın Ukrayna üzrə xüsusi nümayəndəsi Keyt Kelloqa münacişəni 100 gün ərzində dayandırmaq əmrini verdiyini yazıb. Nəşrin yazdığı kimi, yeni prezident hər şeyə şəxsən nəzarət etmək niyyətindədir. Eyni zamanda, WSJ-nin fikrincə, Moskva Kelloqun rəqəminə şübhə ilə yanaşır, 100 günlük müddətə münacişənin həllinə heç kim inanmır və Tramp tez qərarlar əldə edə bilməyəcək.

Tramp işgüzar dildən istifadə etməyə davam edir və gələcək müqaviləni "sövdələşmə" adlandırır. Qətiyyətli bəyanatlar, seçkidən sonra enerji partlayışları – bütün bunlar ona gətirib çıxarır ki, ABŞ-ın yeni dövlət katibi Marko Rubionun mətbuat konfransında jurnalistlər ona sual verirlər: Ukrayna münacişəsinə həll etmək mümkün olmadığı üçün nə etməli? Donald Trampın müəyyən etdiyi vaxt qrafikləri həqiqətən də biznes planına bənzəyir. Lakin Amerikanın yeni administrasiyası hələlik heç bir real plan təqdim etməyib. Kelloqun eskizləri var - "yerkökü və çubuqlar" ilə həm Moskvaya, həm də Kiyevə təsir göstərməlidir. Lakin nə Moskva, nə də Kiyev bu layihədən təsirlənməyib. Onlara uzunmüddətli həllər lazımdır. Bu qərarlar 24 saat və ya 100 gün ərzində verilmir.

Həll yolu tapmaq üçün Tramp kimi maraqlı tərəflər yəqin ki, heç olmasa müvəqqəti atəşkəse nail olmaq istədilər. Lakin Moskva bu ssenariyə şübhə ilə yanaşır. O, nə Kiyevə, nə də Qərbə inanır. Moskvada düşüncülər ki, Ukrayna qüvvələri sadəcə olaraq fasilədən istifadə edəcək, yenidən qruplaşacaq və yenidən silahlanacaq, Qərb isə bu işdə onlara kömək edəcək və münacişə yeni güclə alovlanacaq. Bununla belə, Trampın "münacişənin həlli üçün 100 gün"ü sülh yolunda faydalı ola bilər. Tez unudulmaq üçün çox cəlbədicə bir düsturdur. Bu o deməkdir ki, 100 gün ərzində həm Kelloqa, həm Trampa, həm də onun administrasiyasına sual verilə bilər: bu müddət ərzində nə edilib, hansı nəticələr var? Onlar nəse göstərməli olacaqlar.

Moskva indi "sövdələşmə" ilə razılaşmasa, Tramp yeni sərt sanksiyalarla hədələyir. Amerika prezidentinin Putini yaxşı tanıması barədə tez-tez açıqlamalar verməsini nəzərə alsaq, bu, bir az təəccüblüdür. Əgər sanksiyalarla bağlı sözlər ictimai məkana daxil olarsa, Moskvanın cəld razılığı ilə hansı rəvayətin hazırlana biləcəyi aydındır. İndiki Rusiya hökuməti və şəxsən Putin təzyiqlərin altında güzəştə getməyi sevmədiklərini dəfələrlə nümayiş etdiriblər. Rusiyaya edilən təzyiqlər isə 100 günün nəticəsi hesab etmək olmaz. Bu, əvvəllər də edilib.

ABŞ-ın yeni administrasiyası aydın və ya bəlkə də hər hansı planı olmayan bir prosese başlayır, lakin gözlənilən üfününü yaxınlaşdırır. Proses - ən azı müvəqqəti olaraq - dövlətlərin niyyət bəyannaməsi ilə məhdudlaşdıqda və uzun müddət düzgün sözlərin deyildiyinə əmin olduqda, "diplomantik" ritmə tabe olmayacaq. Trampın səbirsizliyi ən azı həm münacişə tərəflərini, həm də maraqlı olanları bir növ beyin fırtınasına sövq edə bilər: daha tez-tez danışın, daim nəse təklif edin, formulları dəyişdirin, variantları daha tez nəzərdən keçirin və müntəzəm ünsiyyət qurun. Belə bir kommunikativ mühit yaranarsa, onsuz da sonsuz münacişə deyil, sülhə doğru xoxtik də olsa irəliləyiş və hərəkət görmək mümkün olacaq.

Tramp təcavüzkar ölkəni müharibəni dayandırmasa, Rusiya mallarına yüksək tariflər və sanksiyalar tətbiq edəcəyi ilə hədələyib. Donald Tramp Rusiyanı sülhə necə məcbur etməyi planlaşdığını açıqlayıb. Tramp Kreml Ukrayna ilə mübarizəni dərhal dayandırmasa, Moskva və onun müttəfiqlərini yeni sanksiyalar və ticarət tarifləri ilə hədələyib.

Tramp formula

"Əgər biz "saziş" əldə etməsək və tez bir zamanda Rusiyanın ABŞ-a, eləcə də digər iştirakçı ölkələrə satdığı hər şeyə ağır vergilər, tariflər və sanksiyalar tətbiq etməkdən başqa yolum olmayacaq", - Tramp sosial şəbəkələrdə yazıb. Tramp bu təhdiddən əvvəl "rus xalqını sevdiyinə" və Putinlə həmişə yaxşı münasibətə malik olduğuna dair zamanət verib. "Bütün bunlarla iqtisadiyyatı çökməkdə olan Rusiyaya və prezident Putinə çox böyük lütf edəcəm. Dərhal razılaşın və bu axmaq müharibəni dayandırın! "Bu, daha da pisləşəcək", Tramp deyib.

Sülh və ya sanksiyalar

Yaxud, Putin üçün Trampın şərtləri

Ukraynasız?

Eyni zamanda, Tramp Rusiya Federasiyasına təklifində Ukraynanı ümumiyyətlə qeyd etməyib. Tramp Moskvaya təzyiqlər edir və indiki növbə Rusiya prezidentindədir. Vladimir Zelenski Davos İqtisadi Forumu çərçivəsində deyib ki, müharibəni bitirmək üçün danışıqlara başlamaq üçün rus qoşunları genişmiqyaslı işğal başlamazdan əvvəl cəhbəyə çəkilməlidir. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, Ukrayna Rusiya Federasiyası ilə danışıqların ədalətli olması üçün hər şeyi edəcək. Zelenski həmçinin bildiri ki, Ukraynaya yerləşdirilən istənilən sülhməramlı qüvvəyə ABŞ hərbiçiləri də daxil olmalıdır. Eyni zamanda o, Ukraynanın "Budapeşt Memorandumu olan bir kağız parçası ilə getməyəcəyini" vurğulayıb. "O, NATO kimi, suverenliyə təhlükə yarandıqda məsləhətləşmələr keçirmək imkanına malik idi. Kırımın işğalından sonra toplaşdıq. Sizcə kimsə gəlib? "Keyr" deyər Zelenski fikrini tamamlayıb.

Müharibənin bitməsinə 100 gün qalır

"The Wall Street Journal" çərşənbə günü, yanvarın 22-də yazır ki, Tramp Rusiya və Ukrayna üzrə xüsusi nümayəndəsi Keyt Kelloqa Ukraynadakı müharibəni 100 gün ərzində dayandırmağı tapşırıb, lakin çətin ki, buna nail ola bilsin. Məqələdə deyilir ki, istifadə olunan general-leytenant Kelloqun ABŞ prezidentinin Ukrayna üzrə xüsusi nümayəndəsi təyin edilməsi Trampın özünü idarə etmək niyyətində olduğu sülh danışıqlarında ilk addım kimi qəbul edilir. Eyni zamanda, Putinlə sövdələşmələr aparmaq Trampın seçki kampaniyası zamanı vəzifəyə başlamazdan əvvəl müharibəni bitirəcəyini dediyi zaman vəd etdiyindən qat-qat çətin olacaq. Kelloq danışıqlarda Trampa məsləhət verəcək, lakin prezidentin keçmiş müşaviri Con Bolton Trampın "məsləhət istəmədiyini" söyləyib. Bolton deyib ki, Tramp Kelloqu bəyənilir, çünki o, "sorulmadan heç vaxt fikir bildirmir".

Keçmiş həmkarlarının fikrincə, Tramp Kelloqu hərbi təcürbəsinə görə təyin edib, lakin o, heç vaxt diplomat olmayıb və çətin ki, Rusiya ilə real danışıqlar aparsın. Tramp administrasiyasında Kelloqla işləyən keçmiş Milli Təhlükəsizlik Şurasının rəsmilərindən biri deyib ki, Tramp ondan hezz alır və onu çox sadıq bir adam kimi görür, lakin o, heç vaxt ciddi siyasi təsire malik olmayıb. Kelloq bu yaxınlarda Ukraynanın ABŞ-ın köməyi ilə Rusiyaya qarşı döyüş meydanında uğur qazanma biləcəyi ideyasını açıq şəkildə dəstəkləyib. Onun sözlərinə görə, Ukraynaya daha çox silah tədarükü Moskvani danışıqlara məcbur etmək üçün çubuq kimi istifadə edilə bilər. Kelloqun keçmiş həmkarları onun ötən il təklif etdiyi sülh planına görə Ukraynaya xüsusi elçi təyin edildiyini deyirlər. O, rusları və ukraynalıları danışıqlara məcbur etmək üçün "kök və çubuq" yanaşmasından istifadə edərək, atəşkəs və danışıqlar yolu ilə həllə çağırır. Xüsusilə, Ukraynanı NATO-ya qəbul etməkdən çəkinmək və sülh sazişinin imzalanması müqabilində Rusiyaya sanksiyaların bir qədər yumşaldılmasını təklif etmək təklif olunur.

Bu münacişə baş verməməli idi

ABŞ prezidenti Donald Tramp bildiri ki, sələfi Co Baydenin Ukrayna ilə bağlı pis məsləhətçiləri olub. Amerika administrasiyasının rəhbərinin qeyd etdiyi kimi, bu münacişə baş verməməli idi. "Co Baydenə çox pis məsləhət verildi. O, andiçmə mərasimindən sonra Fox News-a verdiyi ilk müsahibəsində deyib: "Onun Ukrayna ilə bağlı pis məsləhətçiləri, pis tövsiyələri var idi, bu münacişə baş verməməli idi".

ABŞ prezidenti Moskvani Ukrayna ilə bağlı dərhal razılığa gəlməyə çağırıb, əks halda Donald Tramp yeni sanksiyalar tətbiq etməyə hazırıdır. Xüsusilə, söhbət Rusiyanın ABŞ-a ixracının faktiki bloklanmasıdır. Bu arada Vladimir Zelenski bəyan edib ki, ölkəsi üçün ciddi təhlükəsizlik zəmanəti olmadan danışıqlara hazır deyil. Trampın Rusiya ilə işləri çox çətin olacaq.

Görünür, Donald Tramp dərhal hərəkətə keçmək və məsələni ətraflı öyrənmək üçün vaxt itirməmək qərarına gəlib. Bu, onu bir az da təəccübləndirib. Görünür, buna alışmaq bir az vaxt aparacaq. ABŞ prezidenti, görünür, kök və çubuq metodundan çox istifadə etməyə üstünlük verib, daha çox real görünməyə çalışıb. Deyirlər ki, bu, şəxsi bir şey deyil, sadəcə işdir və bu, ultimatum deyil, dərəcələrin artırılması deyil, sadəcə olaraq, təəssüf ki, başqa yol yoxdur. O, Rusiyanı sevir və bütün qəlb ilə onun xalqına və şəxsi münasibətləri yaxşı olan prezident Putinə kömək etmək istəyir.

Ukrayna ətrafında sülhə nail olmağın iki yolu var. Asan - yeni Rusiya dərhal Trampın şərtlərini qəbul etməlidir. Və bu çətin - qarşıdurma, lakin yalnız bir son var - razılaşma. Bu bəyanat özünəməxsus şəkildə daha çox siyasi və emosional olduğundan, yeni sanksiyaların nə qədər həssas ola biləcəyini anlamaq hələ tezdir. Biz heç olmasa məsul memurların rəsmi izahatlarını gözləməliyik, yeri gəlmişkən, buna əməl etməyə də bilər. Hələlik bu, sadəcə, onun öz sosial şəbəkəsindəki yazısıdır. Kimin nə yazdığını heç vaxt bilmərsən. Ağ Ev rəhbərinin xarakterini nəzərə alsaq, hər şey daha iyirmi dəfə dəyişə bilər. Bununla belə, yüksək ehtimalla, çətin yol ön plana çıxır.

Bu arada

Volodimir Zelenski Davosda olarkən münacişənin sonunu necə gördüyündən danışib. Əsas odur ki, Ukraynanın təhlükəsizliyinə NATO olmasa da, yəqin ki, xarici hərbi kontingentlər təminat verilir. Prezident həmçinin yeni administrasiyanın nümayəndələri ilə görüşlər də elan edib. Bu, Putinin yox, Trampın qələbəsi olmalıdır. Trampın xarakterini nəzərə alaraq təkrarlamaq vacibdir: hər iki istiqamətdə nəyinse geriyyə dönəcəyini proqnozlaşdırmaq mənasızdır. Əslində, "sövdələşmə" anlayışının özü də diplomatiyanın dili deyil. Ancaq bir şey aydındır: onunla Kreml üçün heç də asan olmayacaq. Köhnə və onsuz da sevilməyən Bayden administrasiyasının xoş sözlə xatırlanması mümkündür və çevrilə bilər.

V.VƏLİYEV

Hər zaman prioritet olan AZƏRBAYCANÇILIQ İDEYASI

İlk növbədə, vətənpərvərlik, eləcə də dövlətçilik kimi təməllərə, milli dəyərlərə söykəndiyi üçün azərbaycançılıq ideyasının təbliği öz aktuallığını qoruyur və hər zaman prioritet hesab olunur. Azərbaycançılıq ideyası məhz vətənimizin ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin, xalqımızın milli maraqlarının, eləcə də bütün dünya azərbaycanlılarının, həmvətənlərimizin ümumi maraqlarının qorunmasını, mədəniyyətimizi, milli-mənəvi dəyərlərimizi, adət-ənənələrimizi, öz doğma dilimizi yaşatmağı aşıladığına görə hər bir azərbaycanlı üçün artıq əvəzsiz dəyər olaraq qəbul edilir. Elə məhz buna görə də, azərbaycançılıq ideyasının hər zaman prioritet olması ilə yanaşı, daim təbliğ olunması da olduqca vacibdir və bütün dünya azərbaycanlıları üçün ən ümdə vəzifə məhz bu ideologiya ətrafında sıx birləşməkdir.

Dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması, mədəni və mənəvi əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi baxımından məhz Azərbaycançılıq ideyası xüsusən əvəzsizdir. Elə buna görə də Azərbaycançılıq ideyası təkcə respublikamızın, ölkəmizin ərazisində yaşayan azərbaycanlıların ideyası sayılmır. Bu ideya məhz bütün dünya azərbaycanlılarının ideyası olaraq qəbul edilir və belə də qəbul edilməlidir. Çünki ölkəmizin mənafeyi, xalqımızın milli maraqları naminə dünyanın istənilən yerində həmvətənlərimizi birləşdirən məhz Azərbaycançılıq ideyasıdır. Təsadüfi deyil ki, ölkə həddindən kənar da yaşayan soydaşlarımız arasında olan əlaqələrinin, eləcə də onların ölkəmizlə əlaqələrinin möhkəmlənməsi, bu əlaqələrin daha da yaxşılaşdırılması Azərbaycan dövlətinin xüsusi diqqət mərkəzindədir. Dövlətimizin bu istiqamətdə göstərdiyi diqqət və dəstək tamamilə məntiqlidir və bu baxımdan da başadüşüldür. Təbii ki, bu dəstək təsadüfi sayıla bilməz, çünki artıq Azərbaycançılıq ideyası prioritet olaraq çoxdan qəbul edilməkdədir.

“Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı - Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq”, deyə bəyan edən Ümummilli Lider Heydər Əliyev daim vurğulayırdı ki, azərbaycançılıq ideologiyası real müstəqilliyə

nail olmaq, vahid, bölünməz Azərbaycanı qoruyub saxlamaq və möhkəmləndirmək üçün əvəzsiz vasitədir. Etiraf etmək lazımdır ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin söyi ilə azərbaycançılıq ideyası mahiyyətcə real məzmun daşımağa başladı və praktik olaraq realizə imkanları qazandı və məhz bu baxımdan da cəsarətlə deyə bilərik ki, Cəmiyyətin bütövləşməsi, azərbaycançılıq ideologiyasının milli həmrəyliyəmizin aparıcı amilinə çevrilməsi istiqamətində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin gördüyü mühüm işlər danılmazdır. Çünki Ulu Öndər məhz azərbaycançılığı milli ideologiyaya çevirməklə cəmiyyətin həmrəylik və bütövlüyünə, xüsusən də mənəvi birliyinə nail oldu.

Hər dəfə xarici səfərləri zamanı Ümummilli Lider Heydər Əliyev dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılarla görüşlər keçirdiyi hər kəsə bellidir və bu görüşlərin təsadüfi olmadığı da gün kimi aydındır. Ulu Öndər bu görüşləri keçirməklə, ilk növbədə dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan, məskunlaşan azərbaycanlılara birləşmək, təşkilatlanmaq barədə çox dəyərli tövsiyələr verdiyi də sirr deyil. Bu tövsiyələr azərbaycanlıların məhz Azərbaycanın milli maraqları naminə birləşmələri üçün edilirdi. Bu da bir tarixi həqiqətdir ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev məhz dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan həmyerlilərimizin dəvət olunduğu Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayında milli birliyin və həmrəyliyin təmin edilməsi, Azərbaycan dövləti ilə dünya azərbaycanlı-

larının əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, qarşıya çıxan problemlərin həllində səylərin birləşdirilməsi, Azərbaycan dilinin və milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanılması ilə bağlı dünya azərbaycanlıları qarşısında vəzifələr qoydu və 2001-ci ildə keçirilən həmin Qurultayın ardınca da, daha dəqiq desək, 2002-ci ildə də “Xarici ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması barədə” Fərman imzaladı. Bütün bunlar heç də əbəs yerə deyildi və məqsəd ilk növbədə müxtəlif xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla koordinasiya olunmuş fəaliyyəti təmin etməkdən və bu sahədə dövlət siyasətini həyata keçirməkdən ibarət idi. Görünən və ortada olan realıq budur ki, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla koordinasiya olunmuş fəaliyyət quruldu və bu işə onu deməyə əsas verir ki, həqiqətən də azərbaycançılıq ideologiyasının banisi məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevdir. Sevindirici haldır ki, əsas Ulu Öndər tərəfindən qoyulan bu ideologiya dünyada yaşayan soydaşlarımız arasında həqiqətən də milli birlik və həmrəylik yaratdı.

Artıq Azərbaycançılıq ideyasının nə dərəcədə əhəmiyyətli, nə dərəcədə təsirli və bu baxımdan da nə dərəcədə vacib olduğuna 44 günlük müharibə dönməndə həmvətənlərimiz məhz bir daha əmin oldular. Təkcə ölkəmizdə deyil, eləcə də ölkəmizin həddindən kənar da, dünyanın müxtəlif ölkələrində, ayrı-ayrı şəhərlərdə yaşayan həmvətənlərimizin birliyinin nə demək olduğunu məhz torpaqlarımız işğaldan azad edilən zaman hər birimiz gördük. Ali Baş Komandan, cənab Prezident İlham Əliyev məhz xalqımızın birliyinə, həmrəyliyinə arxalanaraq, eləcə də əmin olaraq böyük siyasi iradə, qətiyyət göstərdi və elə rəşadətli Azərbaycan Ordusu da məhz bu birliyə söykənərək, həmrəylikdən güc alaraq ölkə başçımızın rəhbərliyi ilə torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Torpaqlarımız işğaldan azad edilən zaman xaricdə təşkilatlanan düşmənlərimizin qarşısına çıxan da, onların haqsız olan “səsini kəsən” də, onları susduran və “zərərsizləşdirən” də ölkəmizin həddindən kənar da yaşayan həmvətənlərimiz oldu ki, onları da birləşdirən, milli maraqlarımız uğrunda mübarizəyə cəlb edən də məhz Azərbaycançılıq ideyasıdır. Elə ən böyük realıq və həqiqət də məhz budur və hər birimiz unutmamalıyıq ki, biz birlikdə güclüyük və həmrəyliyimiz sayəsində qələbələr qazanırıq, hansıki həmrəyliyimizin də, birliyimizin də, nəticədə, qələbələrimizin də kökündə məhz Azərbaycançılıq ideyası durur. Deməli, Azərbaycançılıq ideyasının nə qədər vacib, əhəmiyyətli olduğu və prioritet olaraq qəbul edildiyi tamamilə məntiqli hesab olunmalıdır və bunu hər birimiz unutmamalıyıq ki, məhz bu ideya artıq bütün dünyada təbliğ edilməlidir. Zəfərimiz, qələbələrimiz, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi dünyanın istənilən ölkəsində, istənilən şəhərində yaşayan azərbaycanlılara qürur hissi yaradır, biz azərbaycanlılar hamılıqla bu qələbəmizə görə fəxr edirik. Bununla yanaşı, unuturuq bizi yenə də qələbələrə aparən məhz birliyimiz, həmrəyliyimiz olacaq və bununla kökündə Azərbaycançılıq ideyası durursa, deməli, bu ideya bizi hər zaman qələbələrə doğru səsləyir. Deməli, həqiqətən də Azərbaycançılıq ideyası bu vaxta qədər olduğu kimi, bundan sonra da hər zaman prioritet olaraq qəbul ediləcək.

İnam Hacıyev

2022-ci il 24 yanvar: ilk dəfə Bakıdan Ağdama və Şuşaya...

Üç il öncə, Qarabağ Zəfərindən iki il sonra, yanvar ayının 24-də Bakıdan Şuşa və Ağdam şəhərlərinə ilk sərnişin avtobusları yola düşdü. Bu, sadəcə olaraq təqvimdəki günlərdən biri və sıradan olan tarix deyil. Bu yolçuluq 30 illik həsrətin vüsal anı idi. 30 illik işğal altında qalan yurdlarımızın azadlığa çıxıb sakinlərinə qovununu açdığı gün idi.

Həmin gün Bakıdan Ağdama və Şuşaya yola düşən avtobuslarda toplaşan, Zəfərdən sonra ilk dəfə ata-baba yurduna üz tutan 30 ilin köçkün, qaçqın həyatını yaşayanlar idi. Qəlblərində 30 il yurd həsrəti yaşayanlar, bu həsrətlə əzizlərini torpağa verənler idi. Onlar tək özləri üçün deyil, dünyadan köçərək ata-analarının, nənə-babalarının çiyinlərinə qoyduğu yükü də o yurdlarda atmaq üçün dedə-baba torpaqlarına yollanırdı.

Həmin günü, həmin avtobuslardakı insanları o qədər gözəl duyuram ki... Yeni Bakıdan mənzilbaşına bir saniyə də olsun üreyinin guppultulu döyüntülərini eşitmədən gedə bilərdimi o insanlar? O ürəklərdə hansı arzular, hansı dileklər vardı. 30 il əvvəl məcburi şəkildə, silah burunda tərkdə etdikləri yurdlarına 30 il sonra geri dönmək... Yolboyu qəlblərdə insanın özünün özü ilə söhbəti sanki gəlir qulaqlarıma: yurdum məni necə qarşılayacaq? Hansı hissələri keçirəcəyəm yenidən orada? Görəsən həyatımızdan, evimizdən nə qalıb yurdunda? Tanıyaçağam evimi? Görəsən anamın əlləri ilə əkdiyi o ağac qalıbmı yerində, rəhmətə gedərkən dediyi sözləri o ağaca çatdırı biləcəyəmmi? Görəsən, babamın qəbrini tapıb onu ziyarət edə biləcəyəmmi?..

Bax, bu kimi fikirlər avtobusların hər birinin içərisində əyləşən, yurda üz tutan onlarla insanın ürəyi ilə pıçılışı idi. Onlar ikinci Qarabağ müharibəsində əldə etdiyimiz Zəfərin zərrin şüalarına doğru yola çıxmışdılar. Qarabağa-özəli ata-baba yurdlarına üz tutmuşdular... Onlar bu dəfə yalnız azad torpaqlara səfər edirdilər. Lakin qarşıda ata yurduna qayıdış edəcəkdilər. O gün yaxında idi. Elə bu gündən ötən illərə nəzər saldıqda və minlərlə soydaşımızın yurduna qayıtdığını şahidi olduqca, minlərlə şükür etdik. Qarabağı bizə, xalqımıza, soydaşlarımıza qaytaranlara can sağlığı arzuladıq. Bu mübarizədə canından keçib şəhid olanlara Allahdan rəhmət dilədik. Onların sayəsində bu gün Azərbaycan bütövdür, sərhədləri tamdır. Azərbaycanlıların hər birinin alni açıq, üzü ağ, başı ucadır.

Yol gərdirdi Ağdama...

O Ağdama ki, 27 il düşmən tapdağı altında qalan və 2020-ci ilin 27 sentyabrından başlanan yolla azadlığına doğru yolçuluğa çıxan Ağdam bir qərinəyə yaxın qara günlər yaşadı. Gözəl hüsnündən əsər-ələmət qalmadı Ağdamın. Vəhşi düşmən bu ağ saraylı, ağ binalı şəhəri yerlə yeksan etdi. Dağıdıldı, yandırıldı, köksü qara tüstü burulğanına büründü. Ağ şəhər qara şəhərə çevrildi. Həm də qara günlü şəhərə...

27 il idi ki, adından "ağ" sözünü çıxarıb Qarabağın qara bəxti, qara taleyi adlandırılmışdıq Ağdamı. Çünki ağ gündən, ağpaq şölə saçan növrəğindən əsər-ələmət qalmamışdı bu yurdun. Ona yad əllər uzanmışdı. Bədxah addımlar köksündə yaralar açmışdı. Tanış olmayan nəfəslər bu yerlərin ağ gününə qara tüstü püskürmüşdü.

İllərdir yanırıd çinarlıqları. Sökülürdü abidələri, mədəniyyət ocaqları. Dağıdılırdı zəhmət əllərinin ucaltdığı evlər - bir ailənin ümidi sökülürdü. Evindən-eşiyindən köçmək məcburiyyətində qalanların yuxularının tez-tez qonağı olurdu Ağdam. Bu yuxular

dünyada məşhur olan Qarabağ atlarının məskəni olan Ağdamın ağ atlı oğullarından, ağ duvaqlı qızlarından "danişdı". 27 il əvvəl Qarabağın qoyundakı ən çox şəhid verən bu bəyaz şəhərin qara günlərini nağıl edirdi o yuxular. Lakin nə bu yuxular, nə də real həyat belə davam edəcəkdi. Çünki xalqın belə bir deyimi var: Qara günün ömrü az olar.

Qara gününün ömrü 27 il olsa da, 27 sentyabrdan başlanan Vətən müharibəsi Ağdamın bu ömrünün sonu oldu. Müzəffər

qayıtsın. Bütün bu amillər və digər amillər bu Qələbəni şərtləndirdi".

27 sentyabrdan başlanan hərbi yol 10 noyabrda siyasi yolla birləşərək Ağdamın qələbəsini yaxınlaşdırdı. Tarix yenə 27 il əvvələ geri döndü. Lakin bu dönüş azərbaycanlıların başına açılan o müsibətli günləri qələbə sevinci ilə əvəzlədi. Bu dəfə əzizlə başqasının torpaqlarında ağ gün axtararkən qara günlərin sahibinə çevrilənlər oldu. Tarix öz siyasi lideri və səhifələrinə minilliklərin hüner səhifəsini yazan azəri övladlarının şücaəti ilə Ağdamı ağdamlılara qaytardı. Həmin gün Ağdamın "çöhrəsini" gülümsəyən gördük. Sevinc göz yaşları axıtdıq. Qəlbimiz qürur hissi ilə doldu...

Ağdamda Azərbaycan bayrağı ucaldıldı. Ağdam bu doğma nəfəsləri, tanış əllərin hərarətini duyduqca gülümsəyirdi. 27 il çöhrəsinə qara rəng çökən Ağdam gülümsəyirdi. Dağıdılmış, viran edilmiş abidələri, tarixi yerləri, incəsənət, mədəniyyət nümunələri, bərekətli, altı da, üstü də zəngin torpaqları ilə birlikdə gülümsəyirdi. Çünki o əllər bu yurd yerinə yeni həyat vermək üçün gəlmişdi. Minlərlə evinin daşı daş üstündə qalmayan bir yurdu yurddaşlarına vermək, buraya yeni növrəq bəxş etmək üçün gəlmişdi. Bu səbəbdən də Ağdam gülümsəyirdi. Qələbəsini, azadlığını bayram edirdi. Bütün işğaldan azad olunmuş torpaqlarımız kimi, Ağdamın da üzünə gülümsəmək necə də yaraşır...

Budur, azadlığından 5 il ötür Ağdamın. O, yenidən qurulur. Bağrına çəkilən min bir dağa dağ vüqarlı oğullarımız məlhəm oldu. Bu gün isə dövlətimiz Ağdamı yenidən dirçəldir. Ağdamlılar artıq ata-baba torpaqlarına-doğma Ağdamlarına qayıdır. 20 noyabr-Ağdamın azadlığı günü xalqımızın qürur tarixidir.

Yol gərdirdi Şuşaya...

O Şuşa ki, Böyük Zəfərimizdən iki gün əvvəl azad olundu. Noyabrın 8-də Milli ordumuzun qəhrəman əsgərləri möcüzələr diyarı Şuşanı elə möcüzəli şəkildə də işğalçılardan təmizləyib, xilas etdilər.

Şuşa azad olunanda 28 il yarım idi ki, əsarətdə- düşmənün mürdar əlində idi. 28 ilin əvvəlində o, bir təsadüf nəticəsində işğal olunmuşdu. Yadımdadır, o zamanlar hamı "bu, bir möcüzədir", deyirdi. Çünki bu sözləri söyləyən insanlar dəfələrlə Şuşada olmuşdu. Onun hansı coğrafi mövqedə yerləşdiyini, düşmənün onu heç vaxt işğal edə bilməyəcəyini yaxşı bilirdilər. Bəs necə olmuşdu ki, Şuşa belə asanlıqla işğal olunmuşdu? Düşmən bunu necə bacarmışdı?

2022-ci il 24 yanvar: ilk dəfə Bakıdan Ağdama və Şuşaya...

Əvvəli-Səh-5

Şuşanın işğalı barədə televiziya vasitəsilə məlumat alan insanların hər biri böyük kədər, qəm-qüssə içərisində bunun nə cür baş verdiyini müzakirə edir, bir qənaətə gələ bilmirdi. Gələ bilməzdi də. Çünki hələ sonralar Şuşanın satılması, hazır tikə kimi düşmənin ağzına qoyulması bilinəcəkdi. Bilinəcəkdi ki, dövlətimizin ozamankı səriştesiz, vəzifepərəst ünsürləri özlərini qorumaq, vəzifədə qalmaq üçün bir oyuna giriblər. Bu, torpaq oyunu idi. Azərbaycanın qədim, əzəli torpaqları qoyulmuşdu bu oyuna. Oyundan erməni qalib olaraq çıxacaqdı. Bu, əvvəlcədən hazırlanmış plana görə belə idi. Uduzan işə səriştesiz rəhbərlərin sayəsində xalqımız olmalı idi və oldu da. Bir-birinin ardınca torpaq idi ki, gedirdi, düşmənin tapdığı altına verildi. Baxmayaraq ki, minlərlə şəhidimiz, qazımız oldu, bu torpaqları son nəfəslərində müdafiə etdilər, lakin bir faydası olmadı. Çünki plan həyata keçirildi. Və biz bu planda çoxdan uduzan tərəf idik. Bütün bunlardan işə xalq xəbərsizdi. Xəbəri olacaqdı, çox yaxın zamanda olacaqdı. Lakin o zaman torpaqlarımız çoxdan işğal altına verilmiş olacaqdı.

Şuşanın müdafiəsini Tanrı özü onu yarıdarkən bəxş etmişdi. Şuşa sanki öz kürsüsündə oturan xan, düşməni işə onun ətrafındakılar idi. Bax elə möcüzə də burada idi ki, bu ətraf xanı öz məqamından necə endirə bilərdi? Təbii ki, yalnız arxadan vurulan zərbə və satqınlıqla... Elə insanların Şuşanın işğalına möcüzə kimi baxması da bu səbəblərdən idi. Çünki o, belə asanlıqla alın bilməzdi. Bəli, 2020-ci ildə artıq düz 28 il yarım idi ki, Şuşa bizim əlimizdən satqınlıqla getmişdi.

Qayıtmalıydı, qayıtdı!

İşğal altındakı torpaqlarımızı hər zaman təəssüf hissi ilə anan, onların geri qaytarılmasına böyük inam bəsləyən Ümummilli Liderimiz ömrünün sonunadək bu sözləri dedi: "Hər bir azərbaycanlı bilməlidir və hazır olmalıdır ki, əgər bizim bütün cəhdlərimiz nəticə verməyə, nəyin bahasına olursa olsun, canımızın, qanımızın bahasına olsa da, işğal olunmuş torpaqlarımızı azad etməli, Azərbaycanın sərhədlərinin toxunulmazlığını, ərazi bütövlüyünü təmin etməliyik. Bu, qarşıımızda duran vəzifədir və biz onu nəyin bahasına olursa olsun, yerinə yetirəcəyik".

Ulu Öndər torpaqlarımızın geri alınması üçün beynəlxalq aləmdə böyükmiqyaslı işlər həyata keçirdi. Lakin dünya susdu. 2020-ci iləqədərki 17 ildə dövlətimizin başçısı da eyni Ulu Öndər kimi bu istiqamətdə danışıqlar apardı, Qarabağ problemini beynəlxalq səviyyədə həll etməyə, düşmənin sülh yolu

ilə torpaqlarımızdan çıxarılmasına çalışdı. Lakin dünya yenə də susdu. Mənfur düşmən işə hələ üstelik yeni ərazilər işğal etmək xülyasına düşdü. Belə olanda işə Ulu Öndərimizin həm mənəvi, həm də siyasi varisi Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu düşməni yerində tutmaq bacardı. Şəhər, qəsəbə və kəndlərimiz qarış-qarış, kənd-kənd geri alındı. Biz övladlarımızı itirdik, lakin onların qanı ilə Azərbaycan tarixinin yeni səhifələrini yazdıq.

Bu səhifələrdə Şuşanın işğaldan azad olunması xüsusi yer tutur. Çünki bir möcüzə baş vermişdi. Düşmən əlində olan Şuşa böyük qətiyyətlə də qorunurdu. Düşmən ötən 28 ildə Şuşanın bütün sərvətlərinin, hüsnünün sahibinə çevrilmişdi. Onlar üçün Şuşa həqiqətən də möcüzə idi. Ömürlərində rastlaşmadıqları, görmədikləri bir möcüzə. Rahatlıqla, döyüşmədən əldə etdikləri bu möcüzəni əsla itirmək fikrində deyildilər. Lakin gözləmədikləri yeni bir möcüzə baş verməkdə idi. 44 günlük Vətən Müharibəsinin son 10 günlüyündə qarşılaşacaqdılar bu möcüzə ilə. Və qarşılaşdılar da. Müharibədən sonra düşmən bezi mətbuat orqanlarına müsahibələrində, söhbətlərində Şuşada möcüzə ilə üzləşdiklərini açıqca etiraf etmişlər. Onlar belə söyləyir ki, heç gözləmədiyimiz halda bir də gördük ki, Azərbaycan əsgəri Şuşadadır. Onlar buraya haradan, necə gəlmişdi, biz onu düşünürdük.

Azərbaycan əsgəri Şuşaya addım-addım, gecə-gündüz sürünə-sürünə, sinəsini dağdaşa sürtə-sürtə, əl-ayaqlarında daşlar yaralar açaraq gəlib çıxmışdı. Bu, əsgərimizin nəyə qadir olmasının göstəricisi idi. Bu, ürəyi torpaq sevgisi ilə dolu olan azərbaycanlı övladlarının əlbəyaxa döyüşü, texnikasız, silah-sursatsız bir taktikası idi. Bu, Milli Ordumuzun gücünün, Ali Baş Komandanımızın sərkərdəlik məhərətinin, həmrəyliyinin nümayişi idi. Bu barədə Şuşa şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının V Qurultayında çıxış edən cənab İlham Əliyev demişdir: ... Münaqişəyə son qoyan Azərbaycan əsgəri oldu, qəhrəman Azərbaycan əsgəri. Müharibənin son hadisələri məhz burada - Şuşada baş vermişdir. Sıldırım qayalara dırmaşaraq bizim qəhrəman əsgərlərimiz, zabitlərimiz demək olar ki, əlbəyaxa döyüşlərdə burada topladı, tankla, artilleriya ilə silahlanmış Ermənistan ordusuna qalib gəldilər. Şuşa Zəfərindən sonra faktiki olaraq Ermənistan cəmi bir gün dirənmiş, - əgər buna dirəniş demək mümkündürsə, - göstərməyə cəhd etmişdir və noyabrın 9-da artıq kapitulyasiya aktını imzalamağa hazır olduğunu bildirmişdir.

8 noyabr 2020-ci il. Qarabağın döyünən ürəyi Şuşanın azadlıq müjdesini xalqına çat-

dıran Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev: Mən bu gün, eyni zamanda, Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdim, onun ruhu qarşısında baş əydim. Ürəyimdə dedim, xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik! Bu, böyük Qələbədir! Şəhidlərimizin, Ulu Öndərin ruhu şadıddır bu gün! Gözün aydın olsun Azərbaycan! Gözünüz aydın olsun, dünya azərbaycanlıları!

Mən bu günlərdə dünya azərbaycanlılarından və Azərbaycanda yaşayan insanlardan minlərlə məktub alıram. Hər gün minlərlə məktub. Sadəcə olaraq, heylsilənilərim ki, bütün bu məktubları oxuya bilmirəm. Sadəcə olaraq, vaxt çatmır. Nə qədər gözəl sözlər, nə qədər böyük dəstək göstərilir. Bu gün biz bir daha bütün dünyaya sübut edirik ki, biz böyük xalqıq, biz məğrur xalqıq! Biz yenilməz xalqıq! Biz döyüş meydanında düşməni yerini göstəririk!

Təqvimə vərəqləyərkən...

24 yanvar 2022-ci il əslində təqvimin ən əlamətdar günüdür. Çünki bu tarix bizim şərəf tariximizin açıldığı səhifələrdən biridir. Biz torpaqlarımızı yağdı düşməndən azad edib, sonra da soydaşlarımızın bu tarixdə ata-baba yurduna səfərini təşkil etmişdik. Yüzlərlə insan avtobuslarla yurdunu görməyə yollanırdı. Həsreti atıb vüsala qovuşmağa, minlərlə şəhidimizin qanı axan müqəddəs torpağı öpməyə, salamlamağa yollanırdı. Qələbənin, Zəfərin töhfəsini öz gözləri ilə görməyə yollanırdı.

Nəinki bu tarix, Qarabağla, birinci və ikinci Vətən müharibələrinin hər biri ilə bağlı tarixlərin hər birini dəfələrlə xatırlamalı, uşaq, yeniyetmə və gənclərin daş yaddaşına köçürməliyik.

Və bütün bunların fonunda Cənab İlham Əliyev fikirlərini bir daha xatırlayıram: Tamamilə dağılmış Ağdamı xarici ekspertlər, jurnalistlər Xirosimaya bənzədirlər. Bəli, Xirosima atom bombası nəticəsində məhv edildi. Ağdam və digər şəhərlər erməni vandallığı nəticəsində məhv edildi. Birinci Qarabağ müharibəsi dayandıqdan sonra 30 il ərzində binaları daş-daş söküldü, dağıyıb satmışdılar və beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında bu, var. Qəbirləri qazırdılar, ölürlərini qızıl dişlərini çıxarırdılar. Yəni, Ermənistan və erməni xalqı bu vəhşiliyə görə dünya miqyasında rəzil oldu. Ona görə gələn hər qonaq, azad edilmiş torpaqlara gedən hər qonaq erməni vəhşiliyini görür və görməlidir. Görməlidir ki, biz təkə işğalçıyı yox, faşistləri məhv etdik. Onların Birinci Qarabağ müharibəsində, İkinci Qarabağ müharibəsində, iki müharibə arasındakı dövr ərzində bütün əməlləri faşist əməlləridir. Bizim dinc

şəhərlərimizi müharibə dövründə ballistik raketlərlə atəşə tutmaq, insanları məhv etmək faşizm deyil, bəs nədir? "Tocka-U", "SCUD", "İskəndər-M" raketləri ilə Şuşa vurulmuşdu. Qar əriyəndən sonra Şuşada, şəhərin mərkəzində "İskəndər-M" raketinin qalıqları aşkarlanmışdır və bir daha biz sübut etdik ki, Ermənistan bu ölümcül silahlardan, qadağan edilmiş silahlardan və onlarda heç cür olmayan silahlardan istifadə edib. Buna inandırmayanlar gəlib Herbi Qənimətlər Parkında "İskəndər-M" raketinin qalıqlarını görə bilərlər.

Birliyimiz bizi xilas etdi

Biz ona görə torpaqlarımızı azad edə bildik ki, xalq və hakimiyyət birləşdi. Birlikdə olduq. Bütün gücümüzü bir etdik: 30 illik qararı ağ etmək, alınımızdan ləkəni təmizləmək, şərafət, namus məsələsini həll etmək üçün birləşdik. Beləliklə, Zəfər qazandıq, soydaşlarımıza yurdunu qaytara bildik. Bu mübarizədə dövlətimizin başçısı, müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin dəmir yumruğu ətrafında birləşən xalqın bu yumruq ümumi gücü oldu.

Ölkəmizin rəhbəri dəmir yumruğunu düşmənin başına endirməklə Qarabağa Zəfər gətirdi: "Bu günlərdə dəfələrlə Azərbaycan xalqına müraciət edərək düşməni yumruq göstərmişdim, yumruq göstərmişdim. Demişdim ki, bu yumruq elə-belə yumruq deyil. Bu, dəmir yumruqdur. Bu dəmir yumruqla düşmənin başını əzirik və əzəcəyik! Eyni zamanda, bu yumruq birliyimizin rəmzidir. Bax, bu gün Azərbaycan xalqı bu yumruq kimi birləşib! Həmişə belə olacaq! Bu birlik əbədi olacaq! Bu birlik bizə gələcəkdə də bütün vəzifələri icra etmək üçün imkan yaradacaq. Mən bütün bu illər ərzində - 17 il ərzində Azərbaycan xalqının dəstəyini hiss etmişəm, görmüşəm, inanmışam, mənə olan xoş münasibəti görmüşəm. Bu, mənə güc verir. Bu, mənim siyasətim üçün əvəzolunmaz dəstəkdir. Həmişə Azərbaycan xalqını əmin edirdim ki, mən Vətənə, doğma xalqıma ləyaqətlə, sədaqətlə xidmət edəcəyəm. Şadam ki, sözüüm üstündə durmuşam. Həmişə olduğu kimi, sözüümə sadıq olmuşam.

Nə qədər xoşbəxt və bəxtəvərik. Torpaqlarımız azad, sərhədlərimiz tam, bütöv və möhkəmdir. Yurd yerlərimiz abadlaşdırılır, soydaşlarımız mərhələli şəkildə ata-baba ocağına qayıdır. 30 ilin əvvəli ilə sonu arasındakı zaman kəsiyi işə xalqımıza bir məsələni təlqin edir: həmişə birlik nümayiş etdirməyi və yaşanan tarixi unutmamağı.

Mətanət Məmmədova

“Rusiya mətbuatı Azərbaycana qarşı açıq-aydın kampaniya aparır və bu da Rusiyanın xüsusi xidmət orqanları tərəfindən idarə olunur. Təsadüfi deyil. Dekabrın 25-ə qədər də bu proseslər müəyyən qədər gedirdi. Amma dekabrın 25-də Azərbaycan təyyarəsinin vurulmasından sonra və Azərbaycan Prezidentinin sərt açıqlamalarından sonra Rusiya mətbuatına komanda verildi və Azərbaycana qarşı olan bir yürüşə başladılar”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı deyib. Akif Nağı sözlərinə belə davam edib: “Burada həm o günahı ört-basdır etməyə çalışırlar. Azərbaycan tərəfini müəyyən mənada reallıqla bərişdirməyə çalışırlar, məqsədlərindən biri bundan ibarətdir.

Digər tərəfdən isə yeni komanda verilib. Azərbaycanın regionda artan nüfuzu Rusiya rəhbərliyini narahat edir. Nə qədər xoş münasibət göstərsələr də amma Azərbaycanın onların təsiri altında olmasını istəyirlər. Azərbaycan artıq heç kəsin təsiri altında deyil və regionun lider dövlətlərindən biridir. Ona görə də bu cür kampaniya gedir. Amma Rusiyaya qarşı Stop qoymaq, qarşıdurmaya getməyə ehtiyac yoxdur. Rusiya özü də bizimlə sərt qarşıdurmaya getmir. Yəni yeri gəldikdə dövlət başçıları səviyyəsində Azərbaycana öz rəğbətlerini bildirirlər. Deyək ki mətbuatın müəyyən qismi var ki, orada Azərbaycanla bağlı xoş yazılar gedir, Rusiyanın ekspertləri var ki, Azərbaycanla bağlı obyektiv fikirlər səslən-

“Azərbaycanın regionda artan nüfuzu Rusiya rəhbərliyini narahat edir”

dirirlər. Hətta bu təyyarə olayı ilə bağlı da rus ekspertlərinin içərisində elələri var ki, Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə edirlər. Ona görə də bu bir oyundur, dövlətlər arasında gedir və birmənalı şəkildə ağ-qara rəngdə baxmaq bugünkü reallığa uyğun gəlmir. Ağ-qara arasında müxtəlif çalarlar var, oynamaq lazımdır. Azərbaycan da mövqeyini ortaya qoyur. Azərbaycan Prezidenti səviyyəsində Rusiyanın rəhbərliyinə iddialar, ittihamlar bildirildi. Amma o şəkildə də davam etdirilməlidir.

Azərbaycan müdafiə mövqeyində yox, hücum mövqeyində olmalıdır. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan mətbuatı və Rusiya başa düşməlidir ki, Azərbaycana qarşı o kampaniyasına görə onlar bumeranq effekti ilə əks cavab alacaqlar və peşman olacaqlar. Bu istiqamətdə işlər getməlidir. Bu günləri biz münasibətləri dayandıraraq, sərt düşmən mövqeyinə keçək? O hesab edirəm ki, bugünkü dünya düzenində qəbul olunmur. Hətta bir-birini açıq şəkildə düşmən edən dövlətlər də müəyyən məqamlarda ortaq təmas xətləri tapırlar, ona uyğun hərəkət edirlər. Biz də o şəkildə oynamağı bacarmalıyıq və bizə qarşı kimlərsə hansısa kampaniya aparılırsa onları peşman etməyi bacarmalıyıq. Bu istiqamətdə işlərimiz

gedir. Ruslar, Rusiya mətbuatı, Rusiya rəhbərliyi də Azərbaycandan narazılığını bildirir ki, Azərbaycan onlara qarşı müəyyən təbliğat aparır, müəyyən faktlar ortaya qoyur. Qoyun onlar özlerini pis hiss eləsinlər və bu yolları bağlamaq, stop vermək o zəiflik əla-

məti olardı. Döyüş gedir, mübarizə gedir. O mübarizənin qaydalarına uyğun olaraq da biz işlərimizi davam etdirməliyik və onları çətin vəziyyətə salmalıyıq. Ən azından peşman etməliyik”.

Ayşən Vəli

Ən çox hansı mövzuda film və seriallara ehtiyac var?

Film və seriallar cəmiyyətin maraq göstərdiyi və ən sevdiyi sahələrdən biridir. Hər il müxtəlif mövzularda filmlər və seriallar səhnəyə qoyulur. Sosial şəbəkələrdə də bu sahəyə maraq böyükdür. Bəs vətəndaşlar ən çox hansı mövzuda film və seriallara üstünlük verir? SİA bu barədə vətəndaşların fikirlərini öyrənib.

larda film və seriallar azdır. Buna aid bir seriala baxmışdım və çox bəyəndim belə işlərin davamı gəlsə yaxşı olar”.

Şəhər sakini Zeynəb Hüseynova: “Mədəniyyətə aid film və serialların artmasını istəyirdim. Mədəniyyət sahəsi önəmlidir və bu mövzuda film və serialların çəkilməyi yaxşı olar”.

Şəhər sakini Pərihan Əhmədova: “Dedektiv mövzusunda film və serialların çəkilməsini istəyirdim. Çünki bu mövzuda ölkəmizdə film və seriallar azdır”.

Şəhər sakini Vahid Səfərov:

Şəhər sakini Emil Qasimov: “Ölkəmizdə dedektiv və kriminal mövzusunda serial və filmlərin çəkilməsini istəyir-

dim.Mən bu mövzuda olan film və serialları bəyəniyəm və daha çox çəkilsə yaxşı olar”.

Şəhər sakini Ramil Əliyev: “Tarixi və qədim, milli hekayələrə aid çəkilsə yaxşı olar. Xaricdə buna aid nümunələr var. Bizdə də olsa yaxşı olar ki vətəndaşlarımızda tarixə maraq artsın”.

Şəhər sakini Əli Cəfərov: “Ölkəmizdə drama mövzusunda film və serialların çox olduğunu düşünürəm. Gülməli mövzularda, gündəlik gülməli həyat barəsində olan mövzularda seriallar çəkilsə yaxşı olar”.

Ayaz Zeynalzadə

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Kitabxana İnformasiya Mərkəzinin direktoru Zinharə Həsənova:

“Son zamanlar televiziya gedən bəzi film və seriallar məni qane etmir. Yaxşı olar ki tərbiyəedici, bizim mentalitetimizə uyğun mövzularda ailələrin qorunması ilə bağlı film və seriallar çəkilsin. Şou-biznesdən çox bu mövzularda üstünlük verilərsə daha yaxşı olar.

Şəhər sakini Təbriz Bağırzadə: “Dedektiv və dram mövzularında film və serialların çəkilməsi yaxşı olar. Bu mövzu-

“Vətəndaşlara xidmət mövzusunda film və seriallar çəkilsə yaxşı olar”.

Qocaman sənət ocağı

Azərbaycanın qədim mədəniyyətə və zəngin ədəbi irsə malik olan şəhərlərindən biri, İrəvan ədəbi-estetik fikrimizin inkişafında da böyük rola malikdir. Əbəs yerə deyil ki, XIX əsrin sonlarında bir müddət İrəvanda işləyən görkəmli Azərbaycan ədəbiyyatşünası və maarif xadimi Firudin bəy Köçərli İrəvanı uləmlər, fəzillər və şairlər şəhəri adlandırmışdı.

Qeyd edək ki, çar Rusiyası dövründə İrəvan ədəbi-mədəni irsinin inkişafında Firudin bəy Köçərli, İsmayıl bəy Şəfəbəyov, Eynəli bəy Sultanov kimi qabaqçıl fikirli ziyalıların əvəzsiz rolu olmuşdur. Müxtəlif vaxtlarda İrəvanda olmuş səyyahlar, salnaməçilər, tədqiqatçılar İrəvan şəhərini Şərqi inkişaf etmiş elm və mədəniyyət mərkəzi kimi təsvir etmişlər. Mənbələrdə göstərilir ki, XIX əsrin əvvəllərində İrəvan xanlığının Rusiya qoşunları tərəfindən işğalından sonra İrəvanın imkanlı və ziyalı elitasının xeyli bir

1918-ci ilin mayında İrəvan quberniyasının ərazisində ilk erməni dövləti – Ermənistan Respublikası qurulduqdan sonra İrəvan Müəllimlər Seminariyasının fəaliyyətinə son qoyulmuşdur. İrəvan Müəllimlər Seminariyasının direktoru V.Dobrininin 1918-ci ildə yazdığı hesabatda göstərilir ki, 1915-16-cı tədris ilində seminariyanı 19 nəfər, 1916-17-ci tədris ilində 22 nəfər, sonuncu – 1917-18-ci tədris ilində isə 23 nəfər azərbaycanlı bitirmişdir. Belə bir elm, təhsil və mədəniyyət mərkəzi olan İrəvan

Nərimanov) tamaşaları ilə İrəvan teatrında çıxış etmişdir. 1912-ci ildə isə Zülfüqar Hacıbəyovun rəhbərliyi ilə İrəvan teatrında "O olmasın, bu olsun", "Əlli yaşında cavan", "Kərbəlayi Şükür xalça satan" əsərləri oynanılır. "Arşın mal alan", "Məşədi İbad" kimi məşhur tamaşalar teatrın daimi repertuarına daxil idi.

1918-ci ildə daşnakların hücumları teatrı yerindən-yurdundan eləyir. Teatrın rəhbəri və bir qrup aktyor İranın Xoy şəhərində məskunlaşdılar. Ermənilər İrəvanda kütləvi qırğınlar törədikən aktyor truppası mühacirətə üz tutur və öz fəaliyyətini 1922-ci ildə bərpa edir. Sovet hökuməti qurulduqdan sonra 1922-ci ildə didərgin düşmüş bütün insanlar kimi, onlar da geriye döndülər. Teatrın yenidən dirçəlməsi, inkişaf etməsi üçün yerli ziyalılardan olan Bala Əfəndiyev, Əkbər Rzayev, Rza Şeyxzadə, Abbasəli Axundov, Əşrəf Yusifzadə, Yusif Ziya, Nəsim

danışmaq çətin məsələ idi. Az sonra "köçürülmə siyasəti" dayansa da teatrın inkişafında yeni bir mərhələ açılmadı. Həmin illərdə bağlanan teatr fəaliyyətini yalnız 1967-ci ildə bərpa edə bilmiş və öz işini çətin şəraitdə davam etdirmişdir. Sovet dövründə Qafqazdakı sərhədlərin süni olaraq müəyyən edilməsi nəticəsində Ermənistan SSR-ə qatılmış tarixi Azərbaycan torpaqlarında yaşayan on minlərlə soydaşımızın Azərbaycan mədəni-ədəbi fikrinin inciləri ilə tanışlığında və milli-mənəvi dəyərlərimizə bağlılıq ruhunda tərbiyəsində İrəvan Azərbaycan Teatrı qüvvəsini əsirgəməmişdir.

HƏMYERLİLƏRİMİZİN TARİXİ TALEYİNİN BİR PARÇASI

Ermənistan-Azərbaycan münafişəsi nəticəsində azərbaycanlılar öz doğma yurd-

qismi şəhəri tərk etmişdir. Tarixin müxtəlif dövrlərində dövrünün tanınmış simaları soyqırma və deportasiyaya məruz qalmış, dünyanın bir sıra ölkələrinə - Şimali Azərbaycan, Türkiyə, Orta Asiya, İran, Rusiya və digər ölkələrə üz tutmuşdular.

"ERMƏNİ DÖVLƏTİ" VƏ İRƏVAN MÜƏLLİMLƏR SEMİNARIYASININ FƏALİYYƏTİNİN SON

Qədim tarixi olan İrəvan şəhəri tarixən azərbaycanlıların köklü yaşadığı böyük elm, maarif və mədəniyyət mərkəzlərindən biri kimi şöhrət tapmışdır. Azərbaycanın qədim mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan İrəvan şəhərində doğulub boya-başa çatan yüzlərlə elm, mədəniyyət, incəsənət, din xadimlərinin adları Azərbaycan tarixində yer alıb. Tarixi qədim olan İrəvada 1881-ci il noyabrın 3-də tərkibində iki sinif olmaqla İrəvan Müəllimlər Seminariyasının I sinfinin açılışının olması burada təhsilə verilən önəmin bir nümunəsidir. Birinci il seminariyaya 9 müəllim, 42 şagird cəlb edilib. 1882-ci ildə seminariyanın II sinfi, 1883-cü ildə III sinfi açılmışdır. Beləliklə, Qafqazda olan bütün müəllimlər seminariyası kimi, İrəvan müəllimlər seminariyası da 4 sinifdən ibarət olmuşdur. Sənədlərdə qeyd olunur ki, İrəvan Müəllimlər Seminariyasının pedaqoji kontingentinin formalaşmasında əsasən, Qori Müəllimlər Seminariyasının məzunlarından istifadə edilmişdir. Seminariyada müxtəlif fənlər tədris edilməklə yanaşı, bir sıra peşələr – xarətlilik, cildçilik işi, tərəvəzçilik və ipəkçilik fənləri də könüllü olaraq tədris olunurdu. İrəvan Müəllimlər seminariyasının ilk buraxılışı 1884-cü ildə olmuşdur. Tanınmış simalardan Haşım bəy Vəzirov, Həmid ağa Şahtaxtinski, Tağı bəy Səfiyev, İbadulla Muğanlinski, Şamil Mahmudbəyov, Cabbar Məmmədov və başqaları İrəvan Müəllimlər Seminariyasının məzunları olmuşlar.

tarixi dövründə bir çox ziyalılar nəslə yetişmişdir. Bu nəslin yetişməsində İrəvan Müəllimlər Seminariyasının rolu müstəsna dır. 37 il qədər fəaliyyət göstərən bu təhsil ocağı 1918-ci ilin 6 avqustunda İrəvan gimnaziyası və Uluxanlı məktəbi ilə eyni vaxtda bağlanmışdır. Regionda dünyəvi təhsil verən yeni tipli məktəbin – İrəvan Müəllimlər Seminariyası 40 ilə yaxın müddətdə hazırladığı müasir dünyagörüşünə və düşüncə tərzinə malik yüksəkixtisaslı milli müəllim kadrları ilə azərbaycanlıların üstünlük təşkil etdiyi İrəvan mahalında ədəbi-ictimai, elmi-mədəni həyatın ənənəvi dolğunluğunun və canlılığının qorunub saxlanılmasında rol oynamışdır.

İRƏVAN MÜHİTİNDƏ TEATR

Belə bir mühitdə - İrəvan mühitində 1882-ci ildə Milli teatr sənətimizin inkişafında mühüm yer tutan İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı yaradılmışdır. Qafqazın qocaman sənət ocaqlarından biri olan bu teatr 1882-ci ilin əvvəllərində azərbaycanlılardan ibarət teatr truppasının göstərdiyi tamaşa ilə fəaliyyətə başlamışdır. Beləliklə, teatr tariximizə parlaq səhifələr yazmışdır. Mənbələrdə göstərilir ki, görkəmli ictimai xadim, ədəbiyyatşünas Firudin bəy Köçərlinin təşəbbüsü və yaxından köməyi ilə 1886-cı ildə dahi Mirzə Fətəli Axundovun "Müsyö Jordan və dərviş Məstəli şah" əsərinin tamaşaya qoyulması İrəvan Azərbaycan Teatrının təşəkkülünə güclü təkan olmuşdur. F.Köçərli 1895-ci ildə İrəvanı tərk edir. Bundan sonra teatra 18 yaşlı Yunis Nuri rəhbərlik edir. 1896-cı ildən etibarən İrəvanda müntəzəm olaraq Azərbaycan dilində tamaşalar nümayiş olunmağa başlandı. İnqilabdan əvvəlki illərdə həvəskarlar bölgədə bir çox tanınmış pyesləri səhnələşdirdilər. 1909-cu ildə ölməz sənətkarımız Hüseyn Ərəblinski "Bəxtsiz cavan" (Ə. Haqverdiyev), "Nadir şah" (N.

Əfəndiyev və s. kimi milli mədəniyyət təəssübkeşləri xeyli iş gördülər. Hətta Bala Əfəndiyev öz arvadı Fatma Əfəndiyevanı teatra gətirərək ilk qadın aktrisa kimi səhnəyə çıxarmışdı. Fatma xanım həmin vaxtlar İrəvan türk qadınlar klubunun ilk müdiri idi. Əkbər Rzayev də öz arvadı Firəngiz xanımı Fatma xanımla birgə səhnəyə çıxardı.

QƏRƏZLİ SİYASƏT

1928-ci ildə dövlət statusu alan, 1935-ci ildən görkəmli dramaturq Cəfər Cabbarlının adını daşıyan İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının tarixi milli mədəniyyətimizin tərəqqisində əvəzsiz xidmətlər göstərmiş bir sıra görkəmli səhnə ustasının adı ilə sıx bağlıdır. Tariximizin dövrlərindən bizə bəllidir ki, bu teatr da keşməkeşli yol keçmişdir. Hələ İosif Stalinin "Ermənistan SSR-dən kolxozçuların və başqa azərbaycanlı əhalinin Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında" 1947-ci il 23 dekabr və "Kolxozçuların və başqa azərbaycanlı əhalinin Ermənistan SSR-dən Azərbaycan SSR-in Kür-Araz ovalığına köçürülməsi üzrə tədbirlər haqqında" 1948-ci il 10 mart tarixli qərarları ilə azərbaycanlıların Ermənistandakı ata-baba torpaqlarından kütləvi deportasiyasında reallaşan qərəzli siyasət İrəvan teatrının da taleyindən yan ötməyib. 1948-ci ildən başlayaraq İrəvan və onun ətraf rayonlarında yaşayan azərbaycanlı əhalisinin məcburi olaraq Azərbaycana köçürülmə prosesi teatra öz təsirini göstərdi və 1949-cu ildə teatr Göyçə mahalının Basarkeçər rayonuna köçürüldü. Oradakı bir illik fəaliyyətdən sonra isə teatrın işi dayandırıldı və əvəzində həmin bazada xalq teatri təşkil olundu. Çünki həmin ərəfədə Göyçə əhalisini də "könüllü köçürmə" adı altında gecə-gündüz maşınlarla Azərbaycana — Mil, Muğan düzünə aparırdılar. Belə bir şəraitdə isə teatrın işini yenidən qurmaq və eləcə də fəaliyyətdən

larından xüsusi qəddarlıqla didərgin salındıqları zaman İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı fəaliyyətini dayandırmaq məcburiyyətində qaldı. 1988-ci ilin payız ayında teatr Azərbaycanın Neftçala rayonunda qastrol tamaşaları göstərdiyi zaman səfərin yekun günü xəbər gəlir ki, İrəvan ərazisindəki bütün azərbaycanlılar öz yurd-yuvalarından qovulublar. Teatr erməni tapdağında qalmışdı. Teatr deportasiya olunduqdan sonra Bakıda Akademik Milli Dram Teatrının nəzdində teatr-studiya kimi fəaliyyətini davam etdirir və Abşeron mədəniyyət sarayında yerləşdirilir. Teatr yenə də öz dəst-xətti ilə seçilir və yaradıcılıq uğurları ilə teatrsevərlərin diqqətini daim cəlb edir.

Çox keçmir ki, teatra yenidən dövlət statusu verilir. 16 oktyabr 2007-ci ildə prezidentin sərəncamı ilə teatrın yubileyi Bakıdakı Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrında qeyd olunur. İrəvan Dövlət Azərbaycan Teatrı Azərbaycanda, Gürcüstanda, Dağıstanda və Türkiyədə tamaşalarını göstərir. İrəvanda yaradılan Azərbaycan dilində ilk teatr öz tarixi dövrünə silinməz izlər həkk edib. Azərbaycanlıların Ermənistandan deportasiyası ilə əlaqədar hal-hazırda Bakıda fəaliyyət göstərən dövlət teatrlarından biridir. Azərbaycanın görkəmli səhnə ustalarından bir çoxunun yaradıcılıq taleyi peşəkar milli teatrımızın ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilən bu qocaman sənət ocağı ilə sıx bağlıdır.

Ötən müddətdə ənənəvi repertuarını rəngarəng mövzularda yeni-yeni əsərlərlə daha da genişləndirmiş və bir sıra yaradıcılıq uğurları qazanmışdır. Keşməkeşli yol keçmiş və dəfələrlə erməni vandalizminə məruz qalmış teatrın salnaməsi özəli Azərbaycan torpaqlarındakı həmyerlilərimizin tarixi taleyinin bir parçasıdır.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

“Bunun arzuolunmaz nəticələri Rusiya üçün qaçınılmaz olacaq”

“Rusiyada bir sıra mərkəzlər və medianın Azərbaycan kampaniyası davam edir. Bu da ondan irəli gəlir ki, Azərbaycan Prezidentinin bizim sərnəşin təyyarəsinin vurulması ilə bağlı Kremlə konkret tələbləri var. Üzrxahlıqdan sonra kompensasiya ödənilməli və günahkarlar cəzalandırılmalıdır. Nə kompensasiya, nə də günahkarların cəzalandırılması barədə Rusiyanın siyasi dairələrində heç bir müzakirə getmir.

Bunun əksinə sanki Kremldən komanda verilib ki, Azərbaycan və Azərbaycanın dövlət başçısı əleyhinə qara təbliğat kampani-

rilməsi rəsmi Kremlə, xüsusilə də Federal Təhlükəsizlik Xidmətinə bağlı media qurumları və “bloggerlər” tərəfindən paylaşılmağa

yası başlasın. Lakin bu qara təbliğat kampaniyası ikitərəfli münasibətlərə təsir edəcəyini anlamır”. Bu sözləri politoloq Elxan Şahinoğlu SİA-ya açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan qonşu ölkələrlə, o cümlədən Rusiya ilə gərgin münasibətlərdə maraqlı deyil, amma bizim haqlı tələblərimiz, ortada vurulan sərnəşin təyyarəmiz, güllə və mərmii izləri var: “Bu barədə Rusiyada kimlərsə cavabdehlik

davam edir. Bu da onu deməyə əsas verir ki, Rusiya təyyarəmizin vurulması ilə bağlı Azərbaycanın qətiyyətli mövqeyinin qarşısında belə qeyri-adekvat addımlar atmağa və məsuliyyətdən yayınmağa davam etmək niyyətini bu formada ifadə edir. Çünki rəsmi Kreml çox gözəl anlayır ki, Prezident İlham Əliyev dövlətimizə və vətəndaşlarımıza qarşı olan bu tərribat addımın cavabsız qalmasına heç bir halda icazə verməyəcək.

Artıq tələblərimiz və qətiyyətli mövqeyimiz dövlət başçımız tərəfindən aydın şəkildə ifadə olunub və onlar yerinə yetirilməlidir”.

Politoloq həmçinin bildirib ki, belə bir məqamda bizə müttəfiq və tərəfdaş olduğunu düşündüyümüz dövlətdən gözləntimiz xoşniyyətli və pragmatik addımlar olduğu halda, Rusiya tamamilə əks mövqe nümayiş etdirərək Azərbaycan ilə münasibətlərə zərbə vuracaq yanaşmaları

daşılmalıdır. Bu məsələnin üstünü örtməyə çalışsaqlarsa, Azərbaycan və dövlət başçısı əleyhinə kampaniya apararsaqlarsa münasibətlər normallaşmayacaq və heç bir tərəfdaşlıqdan danışmaq mümkün olmayacaq.

Rusiya çıxış yolu axtarmalıdır, kompensasiya və günahkarların cəzalandırılması məsələsinə aydınlıq gətirməlidir. Əgər aydınlıq gətirilməsə, bu suallar ortadan qaldırılmayacaq.

Tərəfdaşlıq və ikitərəfli dialoq, iqtisadi əlaqələr davam edə bilər, lakin bu məsələ həll olunmasa münasibətlərə daim kölgə salacaq”.

Həmçinin politoloq Aytən Qurbanova məsələ ilə bağlı fikirlərini bildirib. Onun sözlərinə görə, son günlərdə intensiv şəkildə Rusiya mediasında Azərbaycan əleyhinə əsassız və absurd iddialar əsaslanan kampaniyanın aparılması halı müşahidə edilməkdədir: “Hadisələrin manipulyasiya edilməsi və realıqdan uzaq iddiaların səsləndi-

davam etdirir: “Xüsusilə də, informasiya məkanında fəal anti-Azərbaycan təbliğatının aparılması buna bariz nümunədir. Düşünürəm ki, bu kampaniyanın rəsmi Kremlin qeyri-rəsmi mövqe nümayişi olaraq ifadə edilməsi faktı heç bir halda istisna edilə bilməz. Belə olan halda ikitərəfli münasibətlərdə bir çox məqamlar yenidən nəzərdən keçirilə bilər ki, bunun arzuolunmaz nəticələri məhz Rusiya üçün qaçınılmaz olacaq”.

Xeyrənsə Piriyeva

“Obyektlərdə yanğın təhlükəsizliyi tədbirləri işlənib hazırlanmalıdır”

“Mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün obyektlərdə yanğın təhlükəsizliyi tədbirləri işlənib hazırlanmalı və yanğın təhlükəsizliyi qaydalarının tələblərinə əməl olunmalıdır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında təhlükəsizlik üzrə ekspert Orxan Musayev deyib.

Orxan Musayev sözlərinə belə davam edib: “Mehmanxanalar və ictimai işə obyektlərində baş verə biləcək yanğın hadisələri nəticəsində təkə orada işləyənlər deyil, orada olan qonaqların da həyatı üçün təhlükə yaranmaqdadır. O səbəbdən də mehmanxana və işə obyektlərində yanğın təhlükəsizliyi tədbirlərinin işlək vəziyyətdə olmasına mütəmadi müəssisə rəhbərləri tərəfindən nəzarət olunmalıdır. Çünki obyektlərdə yanğın təhlükəsizliyinin təmin olunmasına müəssisə rəhbəri cavabdehlik daşıyır. Bu obyektlərdə yanğına səbəb ola biləcək halların qarşısı alınmalı və bu istiqamətdə kompleks tədbirlər görülməlidir.

İlk olaraq yanğın hadisələri baş verməsin deyə kompleks tədbirlər görülməli, yeni yanğın hadisəsinin baş verməməsi əsas məqsədə çevrilməlidir. Yanğın hadisəsi baş verdikdə isə yanğının ilkin başlanğıc mərhələsində yanğın hadisəsinə müdaxilə edib söndürülməsinə nail olunmalıdır. Yanğın hadisəsinə ilkin mərhələdə müdaxilə etmək üçün isə obyektlərdə ilkin yanğınsöndürmə vasitələri olmalıdır. İlkin yanğınsöndürmə vasitələrinin mövcudluğu ilə bərabər onların saz vəziyyətdə saxlanılması təmin olunmalıdır. Mehmanxana və işə obyektlərindən istifadə edən qonaqlar və orada işləyən işçilər obyektdə mövcud olan təxliyə yollarına bələd olmalı və çıxışların yerini bilməlidirlər. Təxliyə yolları, keçidlər və dəhlizlər insanların hərəkətinə maneə törədə bilən kənar əşyalarla tutulmamalıdır. Yeni təxliyə yollarında maneə vasitələrinin yerləşdirilməsi yolverilməzdir. Obyektə yanğın təhlükəsizliyinin təmin olunmasına cavabdeh şəxslər təyin olunmalıdır. Bu cavabdeh şəxslər tərəfindən mütəmadi ilkin yanğınsöndürmə vasitələrinə yanğın siqnalizasiya və avtomatik sulu söndürmə sistemlərinə nəzarət olunmalı, bu sistemlərin saz vəziyyətdə saxlanması ilə əlaqəli ixtisas-

laşmış müəssisələrlə müqavilə bağlanmalıdır.

Yanğınsöndürən balonlar ildə bir dəfədən az olmayaraq texniki baxışdan keçirilməlidir. Texniki baxış şərtlərini yerinə yetirən müəssisənin bu sahədə mütəlx lisenziyası olmalıdır. Obyektə nasaz və standartlara uyğun olmayan elektrik və qaz cihazlarından istifadə edilməməlidir, obyektin elektrik təchizatı və ümumi elektrik sistemi ildə bir dəfədən az olmayaraq ixtisaslaşmış müəssisələr tərəfindən sınaqdan keçirilməlidir və sınaq nəticəsi olaraq protokollar təqdim olunmalıdır. Çünki bir çox hallarda baş verən yanğın hadisələri bilavasitə elektrik naqillərində olan nasazlıq və ya yüklənmə nəticəsində baş verə bilər.

Kustar üsulla hazırlanmış və normativ tələblərə cavab verməyən qızdırıcı cihazların istifadəsinə yol verilməməlidir. Mehmanxana və ictimai işə obyektinə daxil olan hər bir qonaq daxil olarkən mütəlx obyektin təxliyə planı ilə tanış olmalıdır. Binanın bir mərtəbəsində 10 nəfərdən çox eyni anda şəxs məskunlaşırsa ora üçün artıq insanların təhlükəsiz köçürülməsi üçün təxliyə planları hazırlanmalı və hər bir kəsin görcəyi yerlərdən asılmalıdır.

İşçi sayı çox olan müəssisələrdə yanğın hadisələrinə operativ müdaxilə etmək üçün könüllü yanğınsöndürmə dəstələri yaradılmalıdır. Yanğın hadisəsi baş verdikdə könüllü yanğınsöndürmə dəstələrinin üzvləri hər biri fərqli bir funksiyaları yerinə yetirməlidir. Obyektə baş verən yanğın hadisələri zamanı işçilər qonaqların təhlükəsiz və sağlam şəkildə təxliyəsinə təşkil etməlidir. Çünki yanğın hadisələri zamanı insanların təxliyə olunması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Obyektin daxilində siqaret çəkilmə məsələsinə xüsusi nəzarət təşkil olunmalı, siqaret yalnız xüsusi ayrılmış yerlərdə çəkilməlidir. Siqaret kötüyü tam söndürüldükdən sonra zibil qutusuna yerləşdirilməlidir və siqaret çəkilmə yerinin təyin olunması və təyin olunmuş yerdə xüsusi nişanın yerləşdirilməsi vacibdir. Siqaret çəkilən yerlərdə xüsusi su təminatı olmalıdır. Yanmayan materialdan olan və qapağı özü bağlanan külqabılar yerləşdirilməlidir. Fövqəladə hallar zamanı insanların əlaqə saxlaması üçün xüsusi fəvqəladə hallar ilə bağlı nömrələr olan lövhə asılmalıdır. Obyektlərdə yanğın kranları mövcud olmalı və yanğın kranlarına mütəmadi nəzarət olunmalıdır. Yeni yanğın kranlarında suyun mövcudluğu daim nəzarət altında saxlanılmalıdır. Yanğın və digər fəvqəladə hallar zamanı liftlərdən istifadə olunmamalıdır”.

Ayşən Vəli

Daşaltı əməliyyatından 33 il ötür

Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızın erməni işğalından azad edilməsi tariximizə əbədi həkk olundu. Qarşımızda duran ən əsas vəzifə işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızın bərpası, quruculuq işlərinin həyata keçirilməsidir. Cənab Prezident müharibədən sonra azad olunmuş ərazilərə şəxsən səfər edir, həmin torpaqlardan qarşıda duran vəzifələrlə bağlı mesajlarını verir. Hər bir əraziyə qalib ordunun və dövlətin qalib SƏRKƏRDƏSİ kimi səfər edir. Dövlətimizin başçısı tərəfindən bu tarixi ərzələrimizin dirçəldilməsi üçün qısa bir zamanda əməli fəaliyyətə başlandı.

sində Nəbilər kəndi istiqamətindən Daşaltıya daxil olan Azərbaycan tağımları düşmənin pusqusuna düşərək tamamilə məhv edilib. Kəndə daxil olmuş bir neçə tağım isə xeyli itki verərək geri çəkile bilib. Rəsmi məlumatlara görə, Daşaltı əməliyyatında Azərbaycan Ordusu 90 nəfərdən artıq itki verib.

Vurğulayaq ki, 1992-ci ildə yanvarın ortasına doğru Qarabağda ağır vəziyyət yaranmışdı. Erməni qoşunları öz hərbi üstünlüyündən istifadə edərək Dağlıq Qarabağda azərbaycanlılar məskunlaşan məntəqələri mühasirəyə alır və bir-birindən onları təcrid edir, sonra isə müntəzəm surətdə bu məntəqələri tutmağa başlamışdılar. Bu məntəqələrin işğalı zamanı dinc əhali bu kəndlərdən qovulur, kəndləri isə yandırılırdı.

SƏHİDLƏRİN QANI ALINDI

1991-ci ilin dekabrında Cəmilli, Kərkicahan və Meşəli kəndlərinin işğalı zamanı erməni silahlı dəstələri dinc əhaliyə qarşı hərbi cinayətlər törətmişdilər. Şuşanın ətrafında gərgin vəziyyət yaranmışdı. Şəhərin ətrafında olan erməni kəndləri erməni silahlı qruplaşmalarının dayaq məntəqələrinə çevirilmişdi, bu məntəqələrdən həm Şuşa şəhəri, həm yaxınlıqdakı azərbaycanlı kəndləri, həm də Şuşa-Laçın yolu daim atəşə tutulurdu. Daşaltı kəndi özü Şuşadan 3-4 kilometr məsafədə, Şuşa-Laçın magistral yolu boyunca yerləşir. Bu kənddəki atəş mövqelərindən erməni qoşunları Şuşaya, həmçinin Şuşa-Laçın yolu üzrə hərəkət edən nəqliyyata daim atəş açırdı, bu isə Şuşada yerləşən Azərbaycan qoşunlarının təchizatında çətinliklər yaradırdı. Yaranmış vəziyyəti nəzərə alaraq, Azərbaycan komandanlığı Daşaltı kəndində erməni qoşunlarının atəş nöqtələrinin məhvi üzrə əməliyyatı keçirmək qərarı qəbul etdi. Əməliyyata böyük əhəmiyyət verilir. Bütün cəbhə xətti üzrə erməni qoşunlarına diqqəti yayındıran zərbələri hazırlanırdı. Bu halda əsas zərbələr Daşaltıya və Əsgərana vurulmalı idi. Ancaq Daşaltı əməliyyatı zamanı cəbhənin başqa sahələrində erməni qüvvələrinə heç bir zərbə endirilmədi. Əmrədən iki gün sonra Şuşaya hərbi texnikanın heç biri gəlmədi. Beləliklə, Daşaltı əməliyyatı uğursuzluqla nəticələnmiş oldu.

Şanlı Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Daşaltı əməliyyatı keçirdi və şəhid olmuş igid oğullarımızın qanı alındı. Daşaltı kəndi erməni işğalçılarından təmizlədi. Uğurlu "Daşaltı əməliyyatı" tariximizə həkk olundu. 44 günlük Vətən müharibəsi göstərdi ki, Azərbaycan xalqının iradəsini kimse əyibilməz.

Zümrüd BAYRAMOVA

Əlbəttə ki, bu gün biz qalib xalq kimi yaşasaq da ötən illərdə yaşadığımız faciələr tariximizin səhifələrinə həkk olunub və o, tarixi dövr yaddaşımızda qövr edir. Bu gün Daşaltı əməliyyatından 33 il ötür. Daşaltı əməliyyatı Şuşa yaxınlığında yerləşən Daşaltı kəndinin azad edilməsi məqsədi ilə həyata keçirilən əməliyyatdır. 1992-ci ildə yanvarın ortasına doğru Qarabağda ağır vəziyyət yaranmışdı. Erməni qoşunları öz hərbi üstünlüyündən istifadə edərək Qarabağda azərbaycanlılar məskunlaşan məntəqələri mühasirəyə alır və bir-birindən onları təcrid edir, sonra isə müntəzəm surətdə bu məntəqələri tutmağa başlamışdılar. Bu məntəqələrin işğalı zamanı dinc əhali bu kəndlərdən qovulur, kəndlər yandırılırdı. 1991-ci ilin dekabrında Cəmilli, Kərkicahan və Meşəli kəndlərinin işğalı zamanı erməni silahlı dəstələri dinc əhaliyə qarşı hərbi cinayətlər törətmişdilər. Şuşanın ətrafında gərgin vəziyyət yaranmışdı. Şəhərin ətrafında olan erməni kəndləri erməni silahlı qruplaşmalarının dayaq məntəqələrinə çevirilmişdi, bu məntəqələrdən həm Şuşa şəhəri, həm yaxınlıqdakı azərbaycanlı kəndləri, həm də Şuşa-Laçın yolu daim atəşə tutulurdu.

ORDUMUZ 90 NƏFƏRDƏN ARTIQ İTKİ VERDİ

Daşaltı əməliyyatı 1992-ci il 25 yanvarda axşam saat 20:00-da başlanıb və yanvarın 26-da axşam saatlarında uğursuzluqla başa çatıb. Şuşa yaxınlığında yerləşən Daşaltı kəndinin azad edilməsində əməliyyatda yenice yaranmış Azərbaycan Ordusunun könüllülərdən ibarət 3 bölüyü və Şuşa şəhə-

rinin müdafiə taborunun döyüşçüləri iştirak edib. Taktiki səhvlər, qruplar arasında rabi-

tə əlaqəsinin olmaması, əməliyyat sirtinin yayılması və bələdçilərin xəyanəti nəticə-

Ermənistan yollar axtarır, hansı istiqamətə gedəcəyini müəyyənləşdirmək üçün gah Qərba, gah da Şimala tərəf boylanır. Amma hər iki istiqamətdən ona gözlənilən dəstək verilmir, çünki özlərinin başı başqa işlərə qarışıb. Şimal – Rusiya Ukraynada apardığı “xüsusi hərbi əməliyyat”ı danışıqlar başlayana qədər əhəmiyyətli nəticəyə yaxınlaşdırmaq istəyir. Qərb isə Rusiyanı müharibədə məğlub duruma gətirmək üçün bütün imkanlarını həlqəlik səfərbər edir, əsas “kartlarını” isə açmaq istəmir. Əslində hər kəs, bu müharibədə “tərəf” statusunda olanlar bu oyunda gücünün nə qədər olduğunu gizli saxlamağa üstünlük verirlər. Ona görə də, onsuz da dalana dirənmiş, xarici aləmlə əlaqələri hər keçən vaxt getdikcə daralan Ermənistana hərbi, maliyyə yardımı etmək istəyənlər də istəklərini həyata keçirə bilmirlər.

Maraqlıdır, işğalçı statusunu hələ də özündə bərk-bərk tutub saxlayan Ermənistanın dünyadan təcrid olunmasının səbəbi nədir, yaxud günahı kimdədir? Ermənilərdən soruşsalar özlərindən başqa hər kəsi günahkar biləcəklər. Dünən Ermənistanı və erməniləri əlinin içində “göz muncuğu” kimi saxlayan, onu bəsləyən, yedirib-ıçirən, qayğısız yaşamını təmin edən, başqasının torpaqlarında onlara dövlət quran bir güc - dövlət bu gün geri addım atırsa, onu anımdaca düşmən, satqın elan edirlər. Bu gün Ermənistanın dünyaya çıxışı xeyli məhduddur, Türkiyəyə qarşı iftiralardan, bu ölkəni qondarma cinayətdə suçlayan İrəvanın qərb qonşusu ilə sərhədi bağlıdır. Şərq qonşusu Azərbaycanın torpaqlarını 30 il işğal altında saxlayıb, 4 kəndi hələ də erməni ordusunun nəzarətindədir. 44 günlük müharibədən sonra gözlənilən sülh müqaviləsindən isə hələ də xəbər-əter yoxdur. Ermənistan gah bu, gah da digər səbəblərdən imza törəni gecikdirir, ya da heç imzalamıq istəmir. Şimal qonşusu Gürcüstanla əlaqələr olsa da, bu ölkənin coğrafi şəraiti işlərin genişlənməsinə əsas maneədir. Qalır cənub qonşusu İran. Bu ölkəyə qarşı uzun illərdir ki, tətbiq edilən beynəlxalq embarqo Ermənistanın ovqatını təlx edir, işinə yaramır. Amma çıxış yolu var və bunun alternativi gözə dəymir.

Sülh çıxış yoludur, amma

Nikol Paşinyan hökuməti hələ də Azərbaycanla sərhədin delimitasiyası prosesinə respublikanın təhlükəsizliyinin təminatı kimi baxır. Eyni zamanda, Ermənistan müxalifəti 2024-cü ildə olduğu kimi növbəti etiraz dalğasını qaldırmağa ümid edir. Ermənistanın Xarici Kəşfiyyat Xidməti (XKX) Azərbaycanın 2025-ci ildə hərbi əməliyyat keçirmə riskini aşağı adlandırıb. Eyni zamanda, lokal toqquşmaların və eskalasiyaların baş vermə ehtimalı qalır, lakin iki respublika arasında sərhədi təsdiq etməklə onu azaltmaq olar. Erməni kəşfiyyatının fikrincə, bu istiqamətdə ən böyük irəliləyiş

İrəvanla Bakı arasında ikitərəfli danışıqlar yolu ilə nail olmaq olar. Eyni zamanda, XKX Ermənistanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü üçün təhlükəli olan rəvayətlərin təbliğinə diqqət çəkib.

Xüsusilə, söhbət Qərbi Azərbaycan adlanan yerdən, Zəngəzur dəhlizindən, ermənilərin hərbişədirilməsindən gedir. Bununla bağlı kəşfiyyat xəbərdarlıq edib ki, sülh müqaviləsinin bağlanması ilə bağlı danışıqların ləngiməsi Bakının niyyətində qeyri-müəyyənliliyi artırır. “Danışıqlarda real irəliləyişin olmadığı və ABŞ-da yeni administrasiya fonunda mövcud olan beynəlxalq qeyri-müəyyənliliyi nəzərə alaraq, sərhəddə lokal gərginlik və eskalasiya riski hələ də aktualdır və Azərbaycanın İrəvana təzyiq etməsi üçün əsas alətdir. Ermənistan da öz növbəsində orduda islahatlar apararaq, iqtisadiyyatı gücləndirməklə, fəal xarici siyasət gündəliyi həyata keçirməklə və fəal şəkildə danışıqlara diqqət yetirməklə bütün mümkün ssenarilərə hazırlaşacaq”, - deyə Orbeli Mərkəzinin baş eksperti Conni Melikyan deyib.

Bu arada İrəvan və Bakı sərhədin şimal hissəsində delimitasiyanın növbəti mərhələsinə başlamaq barədə razılığa gəliblər.

Tərəflər Ermənistan, Gürcüstan və Azərbaycan sərhədlərinin qovşağından işə başlayacaq və cənub istiqamətində Ermənistan, Azərbaycan və İranın qovşağına doğru hərəkət edəcəklər. Bu zaman iki ölkənin hakimiyyət orqanları qanuni əsası olan xəritə və sənədlərə arxalanacaq. Yada saraq ki, 2024-cü ilin yazında İrəvan və Bakı Ermənistanın Tavuş rayonunun bir neçə kəndi ilə Azərbaycanın Qazax rayonu arasındakı sərhədi uğurla delimitasiya və demarkasiya edib. Ermənistanda bu, böyük etirazlara səbəb oldu, keşiş Baqrat Qalstanyanın rəhbərlik etdiyi müxalifət baş nazir Nikol Paşinyanı dərhal istefaya çağırdı və hətta onu “Dəccal”la müqayisə etdi. Lakin payıza qədər vəziyyət sakitləşdi.

Paşinyanın sözlərinə görə, sərhədlərin

Sülh naminə güzəşt, yoxsa...?

delimitasiyasının yeni mərhələsi Ermənistanın təhlükəsizliyini gücləndirmək məqsədi daşıyır. “Bizim bu sektorda artıq bir neçə ayrılmış sahəmiş var. Sərhədin Kirants kəndi hissəsində delimitasiya aparılıb... Biz bu bölmələri monolit, inteqral etmək istəyirik ki, onlar seqmentli olmasın”, - hökumət başçısı vurğulayıb.

Öz növbəsində Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan bildirib ki, sərhədin yaradılması üzrə danışıqlar Ermənistan-Azərbaycan münasibətinin sülh yolu ilə həllinin ən mühüm komponentlərindən biridir. “Biz delimitasiya prosesinin davam etdiril-

Danielyan cavabında konkret suala aydın cavab gözlədiyini bildirib. “Əldə edilmiş razılıqlar dərc olunur və gizli qala bilməz. Son görüşdən sonra rəsmi mətbuatda açıqlama verilib. Əgər bu müqavilə sizin dediyiniz şeyi ehtiva etmirsə, deməli, belə bir razılıq yoxdur”, - Qriqoryan qeyd edib. Ermənistanda çoxları onun sözlərini cavab verməkdən yayınmaq cəhdi kimi qiymətləndirib. Parlamentin “Mənim şərəfim var” fraksiyasının üzvü Tigran Abramyan bəyan edib ki, Ermənistan hakimiyyəti Bakı ilə sərhəddə danışıqlar aparmır, əksinə, ona güzəştə gedir. “Azərbaycan tələb etdiyi şeyi

məsində maraqlılıq... Həm bizim tərəf, həm də Azərbaycan tərəfi konstruktiv söylər göstərib və biz ümumi fikrə gəlmişik”, - Mirzoyan bildirib.

Eyni zamanda, 2024-cü ildə keçirilən etiraz hərəkatının liderlərindən biri, “Ermənistan” fraksiyasından olan deputat Qarnik Danielyan parlamentdə çıxış edən baş nazir Nikol Paşinyanı Mher Qriqoryana sual verib ki, demarkasiyanın qarşdakı mərhələsində Azərbaycanın Ermənistanı Gürcüstanla birləşdirən yolun üzərində sərhədləri açacağı məlum olubmu? “Bizim təsdiq edilmiş əsasnaməmiz var və orada qərarların necə qəbul edildiyi və bu qərarların necə qüvvəyə mindiyi aydın şəkildə göstərilib. Bu çərçivədə siz öz sualınıza cavab tapa bilərsiniz”, - Qriqoryan bildirib.

alacaq, Ermənistan isə əlavə olaraq verilmiş ərazilər alacaq. Hakimiyyət sələmçi məntiqini rəhbər tutur: onlar ölkənin perspektivlərini və vətəndaşlarının təhlükəsizliyini düşünmədən cəmiyyətimizə nikbinliyi yüksək faizlə satırlar”, - Abramyan qeyd edib.

Strateji Araşdırmalar və Təşəbbüslər üzrə Analitik Mərkəzin (AXSSII) rəhbəri Hayk Xalatyana hesab edir ki, 2025-ci ildə delimitasiya 2024-cü il hadisələri ilə müqayisə oluna biləcək etirazlara çətin ki, səbəb olsun. “Tərəflər Ermənistanın dərinliklərində Azərbaycan anklavlarının delimitasiyası məsələsinə müzakirə etməyə başlayanda etirazlar başlaa bilər”, - ekspert hesab edir.

Amma...

V.VƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Əbülfət Əliyevdir. Rübabə Muradova ilə tərəf müqabili olduğu Məcnun rolunu Əbülfəti çox məşurlaşdırır. Uzun müddət Opera və Balet Teatrında çalışan xanəndə Kərəm, Şah İsmayıl rollarının da usta ifaçısı olub. 1964-cü ilin iyununda Azərbaycan SSR xalq artisti fəxri adını alıb.

Xanəndənin repertuarında

qla ifadə edirdi. Lakin keçirdiyi sarıntısına ifaları da dərman olmur, xəstəliyi sürətlə inkişaf edir. Elə həmin il, ad günündən 3 gün əvvəl, dekabrın 27-də, 64 yaşında vəfat edir.

Oğlu Rauf Əliyevin xatirələrindən: "Atam Şuşanı çox sevirdi. Doxsanıncı ilin yayında Qarabağın gərgin günləri idi, Şuşanın yolları

Qarabağın inciləri: Sovet səhnəsində türk mahnısı oxuyan xanəndə

qatılır.

1938-39-cu illərdə Ağdam Müəllimlər evində Xan Şuşinski rəhbərliyi altında muğam sinfi açılıb. Xan Şuşinski uşaqlara qulaq asıb məsləhətlərini verirdi. Xan Əbülfətə qulaq asıb deyib: "Bala, sən məşqlərə gələrsən, səndən

"Dinə bilmədim", "Bu qala, daşlı qala", "Ay Pəri", "Endim bulaq başına", "Bülbüllər gəzər bağı", "Tel nazik", "Saçları burma", "Gəl-gəl", "Xal yanağında", "Qara gözlüm" kimi 400-dən çox xalq və bəstəkar mahnıları vardı. Onun ən sevilen mahnılarından "Ögey ana" filmində

bağlanmışdı. Atam Şuşanı görmək istəyilə alışıb-yanırdı. Şuşanın adını çəkəndə simasını kədər bürüyür, səsinə bir qəhər hiss edilirdi... Çox vətənpərvər insan idi. İrəvana qastrol səfərinə gedibləmiş. Erməni tamaşaçıları onun ilk çıxışlarını sürəklə alqışlarla qarşılayırlar. Təkrar səhnəyə çıxanda tarzən Sərvər İbrahimova "gör indi türk mahnısı oxumaqla bunların kefinə necə soğan doğrayacağam" deyir. Səhnəyə çıxır, oxuyacağı mahnını elan etmədən tarzənə çalğıya başlamasını işarə edir.

Bayaqdan xanəndənin ifasını alqışla qarşılayan erməni tamaşaçıları üzərinə sanki qaynar su tökülür. Çıxışından dərhal sonra tənqid və məzəmmətlər başlayır. Bu mahnıya görə atamı çox incitdilər. Ermənilər rahat oturmədilər, Mərkəzi Komitəyə qədər şikayət etdilər, sonda töhmət aldı. Səhhətindən şikayət etməmişdi. Səsi korlanar deyə, soyuq su içməz, siqaret çəkməzdi. Spirtli içkilərdən də uzaq idi. 1990-cı ilin yayında ilk dəfə səhhətindən şikayətçi oldu, həkimə apardıq, mədə xərçəngi diaqnozu qoyuldu. Ancaq həkimlərin söyi, iynə-dərman bir nəticə vermədi. Ömrünün son 90 günü əziyyət çəkdi".

Xan Şuşinski onun Məcnununu gördükdən sonra "sənin bu işin zor işdir" deməkdən özünü saxlaya bilməyib. Bülbül "qorxuram tez baxım, sənin haqqında təəssüratların altüst ola" deyərək 25-ci tamaşaya qədər onun ifasına baxmaqdan imtina edib. 25-ci tamaşada ön cərgədə oturaraq həyəcanla Opera Teatrının yeni Məcnununun ifasını izləyib. Sonra da pərdə arxasına keçərək, xanəndənin əlini sıxaraq "artıq səhnəmizdə Məcnunumuz da var" deyib.

Əbülfət Əliyev Məcnunu 30 yaşında oynamışdı, 10 il sərəsər bu rolunu ifa etdi, lakin 40 yaşında Məcnunu oynamaq istəmir, "məhəbbət cavana yaraşır, şükür ki, mən də Məcnunu cavan yaşında oynadım" deyərək sevdiyi rola əlvida deyib.

Lalə Mehralı

Əbülfətin uşaqlıq illəri şuşalı musiqiçilərin ilin yaz və yay aylarında Cıdır düzü, Bazarbaşı kimi məkanlarda qurduğu məclisləri izləməklə, Seyid Şuşinski, Xan Şuşinski və Musa Şuşinski dinləməklə keçib.

Atası Əsəd kişini çox erkən, hələ 7 yaşında itirir. Ondən kişik Zahid adlı qardaşı, Məhbubə adlı bacısı olub. Bundan sonra anaları Müləyim övladlarını götürüb Füzuliyə, sonra da Ağdama köçür, kəndlərdə

xanəndə olar". Gənlik yaşına hələ çatmayan, cəmi 16 yaşında Əbülfət bundan sonra dostu tarzən Elman Bədəlova birlikdə toylara getmək barədə düşünür, amma dostu "bizi bu yaşda heç kim toyuna aparmaz" deyir. Amma elə Çəmənlidə kəndinin ilk toy məclisində oxuyandan sonra onlar toyların ən tələb olunan xanəndə-tarzəni olur, Əbülfətin şöhrəti bütün Qarabağa yayılır.

Əbülfətin ilk ifalarını Seyid Şuşinski, Xan Şuşinski və Musa Şuşinski kimi sənətkarlar dinləyib, ona tövsiyələr veriblər. 1945-ci ildə, 19 yaşında Bakıya gələrək dövlət radiosunda "Şuşanın dağları" mahnısını ifa edir. Elə həmin ildən etibarən Filarmoniyanın solisti kimi fəaliyyətə başlayır. 1946-cı ildə ilk eşqi Elza xanım ilə ailə qurur. Əbülfət Elzani hələ Ağdamda pioner evindəki rəqs dərçəsində görüb aşiq olmuşdu. Onların bu evliliyindən Rauf adlı oğlanları, Rəisə adlı qızları doğulur.

1957-ci ildə ilk dəfə Opera teatrında Məcnun obrazını oynayır. Hüseynqulu Sarabskidən sonra Məcnunun ikinci ifaçısı məhz

səsləndirilən "Eşqimin növrəği", "O körpəmin anasıdır" mahnıları da çox sevilib. Əbülfət Əliyevi İranda, Hindistanda, Misirdə, Almaniyada çox bəyənən vardı, mütəmadi çıxış üçün bu ölkələrə gedirdi. Sovet dövründə İrəvanda qastrola olarkən xəbərdarlıqsız türk dilində mahnı oxuyur. Türk dilində ifanı eşidən erməni tamaşaçıların arasında dərin bir səssizlik çökür, amma sonra bu mahnıya görə sərt tənqid olunur və dayanmadan Mərkəzi Komitəyə xanəndə haqqında tənqidi məktublar yazırlar. Nəticədə Əbülfət Əliyev töhmət alır.

Lakin aldığı töhmət onun sənətinə kölgə salmır. Şöhrəti gündən günə artan xanəndə 1971-ci ildə Moskvadan keçirilən Ümumdünya Musiqi Konqresinə dəvət edilir, onu UNESCO-nun xüsusi döş nişanı və diplomu ilə mükafatlandırılır, ifasını ümumittifaq radiosu ilə yayımlayırlar.

Onun səhhətinə ilk zərbəni 1990-cı ildə Qarabağda baş verən hadisələr vurur. Bundan sonra xərçəng xəstəliyi baş qaldırır. Kədərinə yanıqlı səsi ilə Zəbul səgahi oxuma-

VIII YAZI

Şuşanın bülbül səslə xanəndələrindən biri, muğam və opera müğənnisi, Azərbaycan SSR xalq artisti, İrəvanda türk dilində mahnı oxuyan xanəndə Əbülfət Əliyev 1926-cı ildə Şuşada anadan olub.

başaq yığmaqla güzəranlarını təmin edirlər. Təxminən dörd il Füzuli rayonunda yaşayıb, sonra Ağdama köçürlər. Onun təhsilində Ağdamın 1 nömrəli şəhər məktəbi xüsusi rol oynayır, burada musiqi dərçəsinə yazılır, mələhətli səsi ilə diqqəti çəkir, məktəbin ictimai tədbirlərinə

Bu sığorta növünə maraq azalır...

“2011-ci ildə icbari sığortalar haqqında yeni qanunun qəbul olunması Azərbaycanda sığorta sektorunun inkişafına böyük təkan verdi. Bu dövrdən başlayaraq Azərbaycanda bir çox sığorta şirkətləri fəaliyyətə başladı.

Avtoneqliyyat vasitəsi sürücüsünün mülki məsuliyyətdən icbari sığortası çox

geniş populyarlıq tapdı. Bu məqamda qeyd edim ki, Azərbaycan sığorta sektoru həyat və qeyri-həyat siniflərinə bölünməklə icbari və könüllü sığorta növlərindən ibarətdir. Bugünkü gündə ən çox populyarlıq qazanmış sığorta növləri icbari sığortalar üzərindədir. Çünki icbari sığortalar üzrə xüsusi ciddi nəzarət mexanizmi mövcuddur. Bu icbari sığortası olmayan avtomobil sürücüləri yaxud vətəndaşlar xüsusi qaydalarla cərimələnirlər. Bu halda ən populyar sığorta növü avtomobillərin icbari sığorta növünü qeyd edə bilərik. Çünki hərəkətdə olan hər bir avtomobil xüsusi qeydiyyat cihazları vasitəsilə nəzarət olunur. İcbari sığortası olmayan istənilən avtomobil anında 50 manat cərimələnir. Bu sözləri sığorta müəxəssisi Şahin İsmayılov SİA-ya açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, daşınmaz əmlakın icbari sığortası, yeni vətəndaşlara məxsus binada olan yaxud həyat evləri icbari sığortalar qanunu üzrə mütləq qaydada sığortalanmalıdır: “Daşınmaz əmlakın icbari sığortası sahəsində müəyyən boşluqlar var. Buna da əsas səbəb məhsulun icbari sığorta olmasına baxmayaraq, xüsusi cərimə mexanizminin işə salına bilməməsi üzərindən vətəndaşlarımızın bu sığorta növünə marağı azdır. Təxminən bir neçə il bundan əvvəl belə bir söhbət yayıldı ki, artıq bu cərimə

mexanizmi hazırlanıb və o dövrdə insanların böyük axını başladı. Külli miqdarda əmlak, evlər, mənzillər sığortalandı. Lakin sonradan bu cərimə mexanizminin tətbiq qaydalarının həyata keçirilməsinin mümkün olmaması nəticəsində insanlar yenidən bu sığorta növündən imtina etməyə başladılar”.

Həmçinin ekspert qeyd edib ki, Azərbaycanda sığorta sektoru həyat və qeyri-həyat siniflərinə bölünür: “Bu gün həyat sığorta növü sinifinə daxil olan həyatın yığılması və həyatın ölüm halında sığortası böyük populyarlıq qazanıb. Bir çox idarə və müəssisələrdə rəsmi qaydada olan işçilər

Ekspert: “İcbari sığortası olmayan istənilən avtomobil anında 50 manat cərimələnir”

öz həyatlarını sığortalaya bilirlər. Lakin təəssüf olsun ki, insanların könüllü olaraq sığorta məhsullarını almaqdan imtina edirlər. Bunun da müəyyən səbəbləri vardır. Ümumiyyətlə belə bir fikir formalaşmış ki, sığorta şirkətləri insanları incidir, vaxtında ödəniş etmir. Bu fikri sıradan çıxarmaq hələ ki mümkün deyil. Çünki həqiqətdə müəyyən hallarda sığorta şirkətləri tərəfindən insanların incidilməsi və sığorta ödənişlərində ləngimələr, yaxud dəymiş zərərin az hesablanması hallarına təsadüf etmək olur. Azərbaycanda ən populyar sığorta növü qeyd etdiyim kimi, avtomobillərin icbari sığorta növüdür. Bundan əlavə könüllü sığorta növü olan avtomobillərin kasko sığortası növü mövcuddur. Bu növ könüllü olduğuna görə, avtomobillərin kasko sığortasına görə hər hansı bir cərimə mexanizmi nəzərdə tutulmur, çünki könüllü sığorta növüdür. İnsanlar arasında bu məhsulun satışı çox zəif inkişaf etmişdir.

Azərbaycanda mövcud olan avtomobil bazasının təxminən 10-15 faizi kasko sığorta növünə cəlb oluna bilər. Sadəcə olaraq insanlar arasında sığorta şirkətlərinə müəyyən bir inamsızlıq var. Son dövrlərdə icbari sığortalar üzrə baş vermiş qəzalarda insanlara ödənişlər edilməsi, zərərin hesablanması sahəsində müəyyən irəliləyiş olmasına baxmayaraq son nəticədə yenə də Azərbaycan vətəndaşlarına könüllü sığortalar üzrə satışa cəlb etmək hələ də mümkün olmur.”

Xeyrənsə Piriyeva

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

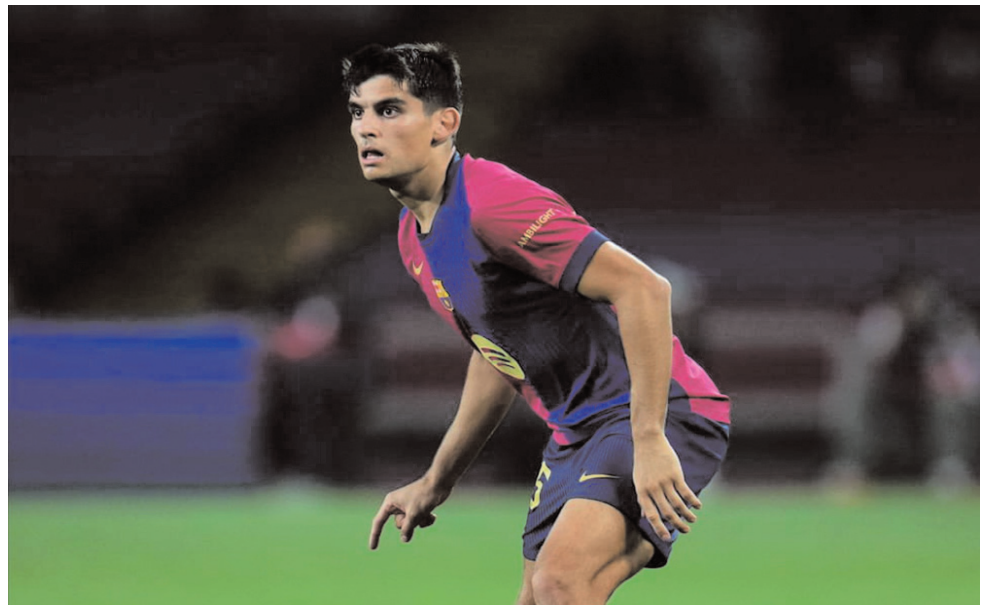
1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

“Barselona” 22 yaşlı futbolçu ilə yeni müqavilə imzaladı

“**B**arselona” müdafiəçisi Jerar Martinlə müqaviləni yeniləyib. Bu barədə klubun mətbuat xidməti məlumat yayıb. 22 yaşlı futbolçunun yeni sözləşməsi 2028-ci ilin yayına qədərdir. Qeyd edək ki, J.Martin bu mövsüm “Barselona”nın heyətində 18 matça çıxıb və 2 məhsuldar ötürmə edib. O, ötən ilin yayında Kataloniya klubunda çıxış edir.

BAŞSAĞLIĞI

Xalq artisti Məzahir Süleymanov, Əməkdar incəsənət xadimi, yazıçı- rejissor Ağalar İdrisoğlu və aktyor Sabir Qurbanov ailə üzvləri ilə birlikdə, Əməkdar artist Nazir Rüstəmov oğlu

Elxan Rüstəmovun vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Sumqayıt Dövlət Dram Teatrının direktoru Samir Şəfiyev, baş rejissor, Xalq artisti Firudin Məhərrəmov və yaradıcı heyət, Əməkdar artist Nazir Rüstəmov oğlu

Elxan Rüstəmovun vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Allah rəhmət eləsin

Baş redaktor:
Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL

YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR

Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa hər gün nəşr olunur

Tiraj: 2700